PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

PL 248 N336A6 1918
Nasr al-Din, khwajah
Nasreddin Hoca

3691
18/545

نصر الدين خوجا

صاحب وناشری : قناعت کتبخانه‌سی صاحبی الیاس

کوپریلی زاده محمد فؤاد

نصر الدین خوجه

Nasr al-Din, khwājāh

Nasreddin Hōcā

بوتون حقوق محفوظدر

استانبول
قناعت مطبعه و کتبخانه‌سی
۱۹۱۸

PL
248
N336A6
1918

LIBRARY
MAR 30 1972
UNIVERSITY OF TORONTO

باشلانغیچ

« نصرالدین خوجا » ، چوجوقلغمزدن بری آشنا اولدیغمز سه‌ویملی بر سیمادر. اونی ناصل ، نه وقت ، نره‌ده طانیدق ؛ بیلمه‌یز . یالکز ، بو اسمی طویجه ، دوداقلرمزده کندی کندیسنه بر تبسم بلیریر ؛ کولن کوزلرمز اوکنده اختیار خوجا ، مشهور اشکی و منلاسیله ، بردن بره جانلانیر . خوجانک او براز مبهم فقط جانلی شخصیتندن هیمزه برشیلر قاریشمشدر ؛ بو اسکی دوستک اینجه نکته‌لری ، ظریف ، سه‌ویملی لطیفه‌لری مختلف مناسبتلرله ، ایسترایسته‌مز ، خاطرمزه کلیر : اونلک مثل حکمنه کچن بعض سوزلری واردرکه ، هرکس ، هر کون ، اونلری تورلو تورلو وسیله‌لرله مطلقا سویلر . خوجانک کورونشده بسیط ، لاکن درین بر حیات تجربه‌سی نتیجه‌سی اولان بو سوزلری ، مملکتک هر طبقه‌سنده حالا آغزدن آغزه دولاشمقده‌در . متمادی نسللرک ، صانکه یازی‌نک قدسیتسزلکندن قورقه‌رق ، بربرلرینه آغیزدن تودیع ایتدکلری الهی میراثلر کبی ....

« نصرالدین خوجا » اساساً ناصل برتاریخی شخصیته مالك اولورسه اولسون ، عصرلرك اوكا ویردیكی خصوصی ، جانلی بر سیما واركه ، ایشته اصل خوجا اودر. تورك ملتی ، حیاتك برچوق حادثه‌لرینه قارشی بسله‌دیكی تلقیلری اوكا اسناد ایتدی ، یوزلرجه ییل صاقلادی ؛ برچوقلرینی حالا ده صاقلایور. خوجانك لطیفه‌لری حقنده تورلو تورلو تنقید یوروتنلر ، اونك ملی شخصیتنی هیچ دوشونمه‌مشلر . كیمیسی « بهلول دانا » كبی مجذوبلر ، « جحا » كبی آلیقلر ، « ابودلامه » و « طلحك » كبی دالقاووقلرله مقایسه‌یه قالقیشمش . كیمی صفوتندن ، حیاتده‌كی ساده‌لیكندن دم‌وورەرق توحاف نتیجه‌لر چیقارمش . . . حالبوكه « نصرالدین خوجا » بزم اك اصلی محصوللرمزدن بریدر . « عبید زاكانی » لطائفیله وقت كچیره‌ن عرب و عجم مفتونی یوكسك صنفلردن طوتەركزده اك بسیط كویلولره قدر بوتون ملت ، یوزلرجه ییل ، خوجانك حكمتلریله عمل ایتمشلر ، اونك نفوذندن قورتولامامشلر ، هیچ برشی كندیلرینه او قدر ذوق ویرمه‌مش . فقط ، خوجانك نفوذی یالكز بوقدرله ده قالمامش : تورکلرك حاكم اولدیغی یرلرده باشقه باشقا ملتلرده اونك تأثیرندن قورتولامامشلر . نهایت ، خوجانك مفتونلری اونك لطیفه‌لرینی یالكز آغیزلرده براقمق ایسته‌مەرك صدردن سطره كچیرمشلر . بوكون بر یوزنده‌كی مدنی ملتلردن برچوقلرینك لساننده بو لطیفه‌لرك ترجمه‌لری بولونیور . ظریف بر آرقاداشك اینجه وچوق دوغرو براستهزاله سویله‌دیكی كبی ، خوجامی - قارا كوزی برطرفه براقیرسه‌ق - ادبیاتمزك بین‌الملل عالمجه طانینمش یكانه سیماسی اولارق كوستره بیلیرز . شبهه یوق كه خوجا بوكنیش شهرته لایقدر : خاطره‌سنی ، یوزلرجه ییل ، ملتك بوتون صنفلری آراسنده یاشاتمغه موفق اولان ، روم ایلی و آناطولی طوپراقلرنده‌كی باشقا اوفاق ملتلرك :

مثلا شو صربلرك ، بولغارلرك ، آرناوودلرك ، بوشناقلرك ، رومليلرك ، ارمنيلرك روحنه قدر كومولن ، وبوتون بونلردن صوكرا معاصر اوروپاجه‌ده بيلينن بوسنيا ، اكر عاميانه ملى اوناصه‌يدى ، شبهه‌سز ، بو بيوك قيمتى قازانمازدى . عمرلرينى قارانلق قبه‌لر آلتنده عجم ديوانلرينى كوركورينه تقليده حصر ايده‌رك خالق و خلقك ذوقنى استخفاف ايدن ايرى قاووقلى شاعرلرمز ، صوكرا ناصل استخفاف ايله قاريشيق بر نسيانه اوغراديلرسه ، شيمدى ، خلقك آكلاماديغى بر لسانى و آهنكنى بر توركلو دويامادينى بر وزنله اجنبى مقلدلكى ياپانلرده عينى عاقبته اوغرامقدن قورتولامايه‌جقلردر . يارى اونلر شو « نصرالدين خوجا » دن اولسون براز عبرت آلسه‌لردى ...

* * *

خوجه‌يه خلقك اسناد ايتديكى ياخود ويرديكى سيما نه‌قدر واضح ، جانلى ايسه ، تاريخى شخصيتى ده بالعكس اوقدر ابهام ايچنده بولونيور . « تيمورلنك » ايله بعضى ملاطفه‌لرى اسكى يازمه لطائف نسخه‌لرنده يازيلديغى ايچون اولاجق كه « لطائف نصرالدين » اسمنده‌كى اثرك صاحبى « چايلاق توفيق بك » واوندن نقلاً لطائفك اجنبى مترجملرى خوجايى « ييلديرم بايزيد » دورى رجالندن صايارلر . حق خلق آراسنده دولاشان مشهور بر منقبه ، خوجايى « نسيمى » ايله آرقاداش كوسته‌ريير . « شقايق نعمانيه » ده « رساله‌ٔ قونيه » صاحبى مشهور « خضربك » ك خوجانك نبيره‌سى اولارق كوسته‌ريلمه‌سى ده بلكه بوكا بر دليل كبى تلقى اولونمشدر . ايشته هر نه سببه مبنى اولورسه اولسون ، بوكون اكثريت خوجايى ييلديرم دورى رجالندن و « تيمور » معاصرلرندن عد ايتمكده‌در . بو تلقى ، مختلف دلائله استناد ايديله‌رك رد اولونه‌بيلير : بر دفعه اسكى

یازمه لغات مجموعه‌سنده «خوجانك» «سلطان علاءالدین» ایله
بر طاقم لطیفه‌لری اولدیغی ذکر ایدیلمکده‌در. بوندن ماعدا
خوجا ایله تیمور آراسنده‌کی «حمامده قیمت بیچمك» حکایه‌سی،
اسکی تذکره‌لرمزده داها دوغرو اولارق، «اسکندرنامه»
صاحبی شاعر «احمدی»یه اسناد اولونیور. اگر خوجانك
تیمور معاصری اولدیغی، اونلر آراسنده گچدیکی روایت ایدیلن
حکایه‌لره استناد ایدیلیورسه، عینی درجه‌ده قوتله «سلطان
علاءالدین سلجوقی»یه معاصر اولدیغی ده ادعا اولونه‌بیلیر.
بو ایکنجی مطالعه‌نك داها دوغرو اولدیغنه دیگر بر دلیل،
خوجانك تربه‌سیدر. فی الحقیقه، آق شهرك شرق جنوبیسنده
خوجایه نسبتله یاد ایدیلن بیوك مزارلق اورته‌سنده‌کی تربه
کتابه‌سنده، وفات تاریخی اولمق اوزره «٣٨٦» یازیلیدرکه.
معکوس اوقونمق شرطیله «٦٨٣» دیمکدر. مشروطیتدن
صوکرا تربه تعمیر ایدیلیرکن، طوپراقلر آلتندن، ینه «٣٨٦»
تاریخنی حاوی دیگر اسکی قیریق بر کتابه داها میدانه چیقمش و
شیمدیکی کتابه‌نك موثوقیتی بو نقطه‌ده تأیید ایلمشدر [*].
معمافیه بوکا الڭ بیوك دلیل، حکومتجه الیوم موثوق و معمول
به اولان ایکی وقفنامه، یعنی «سید محمود خیرانی» و «حاجی ابراهیم
سلطان» وقفنامه‌لریدر. بونلردن بری «٦٥٤»ده واوته‌کی
«٦٦٥»ده تنظیم ایدلمش و «نصرالدین خوجه» هر ایکیسنده‌ده
شاهد صفتیله حاکم حضورنده بولونمشدر. تاریخی قیمتی حائز
اولان بو وثیقه‌لر. کتابه تاریخیله پك ای تألیف ایدیله‌بیلیر.
بوندن اوتوز سنه قدر اول «سیوری حصار» مفتیسی ایکن

[*] خوجانك ترجمهٔ حالی حقنده دوغرودن دوغرویه علاقه‌دار
اجرا ایتدیکی تحقیقاتی تمامیله بزه ویرمك لطفنده بولونان
بروسه‌لی طاهربك افندی‌یه علناً تشکر بورجمزدر.

وفات ایدن «حسن» افندینك «مفتی حسن» مخلصیله اقتباس ایدەرك یازدیغی «مجموعهٔ معارف» آدلی یازمه اثرده خوجانك حیاتنه دائر ویریلن تفصیلات ، بو یوقاریکی معلوماته مطابق بولونیور. او تفصیلاته کوره ، خوجا نصرالدین «٦٠٥» ده «سیوری حصار» ملحقاتندن «خورتو» قریه‌سنده دوغمشدر. باباسی عبدالله افندی ، قریه امامیدی . خوجا «٦٣٥» ده ، او آرالق او طرفلرده بویوك بر شهرت قازانان «سید محمود حیرانی» و «سید حاجی ابراهیم سلطان» ه انتساب مقصدیله ، باباسندن موروث قریه امامتنی «محمد» آدلی بر خلیفه‌سنه براقارق «آق‌شهر» ه هجرت ایتمش و «٦٨٣» ده اوراده وفات ایتمشدر . مع‌مافیه ، «مفتی حسن» افندینك ، سائر بوتون تاریخی روایتلره پك ایی تألیف ایدیله‌بیلن بو معلوماتی نره‌دن اقتباس ایتدیکنی ، مع‌التأسف ، بیلەمیورز .

ایشته «نصرالدین خوجا» نك تاریخی شخصیتی حقنده ویریله‌بیله‌جك معلومات بوندن عبارتدر. خوجانك «قاضیلق، خطیبلك، اماملق، مدرسلك» ایتدیکی، خصوصی بر مأموریتله کردستانه کوندریلدیکی کبی روایتلر ، لطیفه‌لردن استنباط ایدلمش بر طاقم معلوماتدر که اعتماده شایان دکلدر. مثلا ، خوجانك منلاسی «عماد» ایله برابر کردستانه کوندریلدیکنی کوسترەن حکایه‌یه ، «١١٩١» ده یازلمش اسکی بر لطائف نسخه‌سنده «عربستان» ه کوندریلدیکی طرزنده تصادف ایتدك . مع‌مافیه ، شاعر «لامعی» نك لطائفنده خوجانك «شیاد حمزه» ایله معاصر کوسترلمه‌سی روایتی، آز چوق قبول ایدیله‌بیلیر؛ و بو ، یوقاریدن بری ، خوجانك سلجوقیلر دورنده یاشادیغنی تأیید ایدن مطالعه‌لرمزه بر دلیل داها تشکیل ایدر . چونکه ، حقنده قطعی بر معلوماته مالك بولونامقله برابر ، «شیاد حمزه» نك «یونس امره» ایله معاصر بر درویش ـ شاعر اولدیغنی اسکیدن بری تخمین ایتمکده ایدك .

نسلدن نسله انتقال ایدن بعض روایتلر واردر. مثلا، خوجانك زوجه‌سی، « آق‌شهر » ملحقاتندن « قوز آغاج » قریه‌سی مزارلغنده مدفون ایمش. دیگر بر روایته گوره ده، خوجانك برطاقم عاشقانه شعرلری و حکیمانه سوزلری محتوی، زماننده یازلمش برطاقم اثرلری، « آق‌شهر » ك « تیمور » طرفندن استیلاسی زماننده اورته‌دن غائب اولمش. خوجانك تربه‌سی حقنده ده خلق آراسنده برطاقم روایتلر واردر: گویا تربه‌نك اطرافی آچیقمش، اویله اولدیغی حالده ینه بر قاپوسی وارمش؛ قاپیده قوجه‌مان بر کلید آصیلی دورورمش. حالبوکه، آق‌شهر ایلرلك ویردکاری قطعی معلوماته گوره، تربه، آرالری ۲,۲۵ آچیقلغنده آلتی مرمر ستونه مستند بر قبه‌دن عبارتمش؛ صوکرا، ینه آرالری ۲,۲۵ آچیقلغنده اون ایکی اخشاب ستون اوزرینه شمسیه طرزنده بر قوریدور علاوه ایدلمش. سنه‌لرك تأثیریله پك زیاده خراب اولان تربه، «۱۳۲۳» ده تعمیر ایدلمشدر.

« آق‌شهر » اهالیسی خوجه حقنده بیوك بر حرمت بسلرلر، و اونك قدسیتنه قائلدرلر. بو اعتقادك نتیجه‌سی اولارق ده برطاقم توحاف عادتلر وجوده گلمشدر. مثلا، شهرده بر دوکون اولونجه خوجانك تربه‌سنه گیدوب دعوت ایدرلر؛ حتی « منلار یکی ده برابر آل! » دیه‌یی اونوتمازلرمش؛ عکس تقدیرده، یکی زوج ایله زوجه آراسنده گچیم اولمازمش! کذلك، کیم خوجانك قبرینی گوروب گولمزسه، مطلقا باشنه بر فلاکت گلیرمش. بوندن باشقه « او طرف خلقی » « قورو آغری » دینن بر نوع گوز خسته‌لغنك مداواسی ایچون تربه‌یه گلیرلر، چاموره حالنه اولدقری طوپراغی گوزلرینه سوروردلر

آغزیدن قورتولورلارمش ... بو و داها بوکبی برطاقم اعتقادلر ، منقبه‌لر ، خوجانك خلق آراسنده نه بیوکلك بر موقعه ، نه صارصیلماز بر معنوی نفوذه مالك اولدیغنی کوسترمکده‌در .

* * *

شاعر «آنانی» یه « زعفران نوع نباتك خواجه نصرالدینیدر » مصراعنی سویله‌تن خوجانك لطیفه‌لری ، بلکه بوتون خلق طرفندن سه‌ویله‌بیلك ایچون اولاجق ، عوامی هوامدن آییرمایان اسکی شاعرلرمز طرفندن بیوك بر رغبته مظهر اولامادی . صنعت عالمنده هیچ بر قیمتلری اولمایان برقاچ شاعر ، خوجانك بعضی حکایه‌لرینی نظم چرچیوه‌سنه صوقمه‌یه چالیشدیلر ؛ فقط هیچ موفقیت قازانامادیلر . هله اوروپا ادبیاتی دائره‌سنه کیردکدن صوکرا ، شاعرلرمزك بویله ملی موضوعلره قیمت ویرمه‌یه جکلری غایت طبیعیدی . اونلر ایچین ، « لافونته‌ن » ك افسانه‌لرینی دورورکن « نصرالدین خوجه » حکایه‌لرینی اوقونامازدی .

مملکتمزده «چوجوقلرمزه نشیده‌لر» و «چوجوق شعرلری» ایله ، بالخاصه مرحوم « توفیق فکرت » ك « شرمین » ایله باشلایان چوجوق ادبیاتی ایچون ، « نصرالدین خوجه » نك غایت ایی و چوق ملی بر موضوع تشکیل ایده‌جکنی بوندن ایکی سنه اول دوشونمش ، حتی اوچ درت پارچه‌ده یازمشدم . کوچوك صنفلرده معلملکله مشغول بعضی دوستلر ، بوکبی حکایه‌لرك چوجوقلر اوزرنده چوق کوزل بر تأثیر براقدیغنی سویله‌رکن داها بو وادیده منظومه‌لره احتیاج اولدقلرینی سویله‌دیلر . چوق ملی اولان بو موضوعك ، چوجوقلرمزی پك زیاده علاقه‌دار ایده‌جکنی ذاتاً اولجه‌ده تخمین ایتمشدم . بناءً علیه ، بو تشویقدن ده جك بر جسارت آلارق ، بو کوچوك کتابی تشکیل ایدن منظومه‌لری

یازدم. آکثریسی چوق اخلاقی بر ماهیتی حائز اولان بو حکایه‌لرك ، معلملرمز ایچون ضررسز بر یاردیمجی و کوچوکلر ایچون ایسه هر حالده جانی صیقمایه‌جق فائده‌لی بر قرائت کتابی اولاجغی قوتله امید ایدیورم. شیمدیکی قورقونچ اخلاق بحرانینك ضعیف روحلره یاپدیغی قاراکلق دوشونجه‌لره رغماً ، ملتك یارینکی مادی ، اخلاقی یوکسه‌لیشنه ایمان ایدن و بونی یالکز بو کونك چوجوقلرندن بکله‌ین اسکی معلم ، شو کوچوك اثریله ، اونلره قارشی بورجلی اولدیغی خدمتك بر قسمنی ایفا ایده‌بیلیرسه، کندیسی ایچون نه بیوك تسلی !

استانبول — ۷ کانون اول ، ۱۹۱۷

حکیل

قمباجی قاطیرلری

بزم خوجا یك مراقلی ؛
دره تپه دیمز ، گزەر ؛
هر شیئه‌ده ایرەر عقلی ،
روزگارلردن حیله سزەر .
بعضیسی دیر : « جاهل ، قوفدر ، »
یاکلیش ، او بر فیلوسوفدر .

بر یاز گونی ، صباح ، ایرکن
خوجا قیرده گزییوردی ؛
یورودی ، یورودی ... دیرکن

قارشیده قوجا بر اوردو
سسسز ، ایصسز ، اولدی پیدا ،
سلویلکلر آراسنده .

سسسز ، ایصسز بر اوردوگاه ؛
لاکن عسکرلری طاشدن .
جبه‌لری یشیل ، سیاه ؛
فیرلامش قاووقلر باشدن .
خوجا کولدی : « قوجا شاشقین ،
مزارلغی ، باق ، نه صاندك ! »

همه‌ن مراقله یورودی ...
کیردی تنها مزارلغه .
قلبنی قورقو بورودی :
باقینیرکن صوله ، صاغه
اسکی بر چوقوره دوشدی ؛
صانکه اوده کومولمشدی ...

خوجانك قارارادی کوزی ؛
« ایواه ، دیدی ، ئولمشم بن !
« هیچ عقلمه ئولوم سوزی

« كلير ميدى دنياده يكن :
« نره ده يسه ، منكر نكير
« آخرت سؤالنه كلير : »

خوجا كندى كنديسنه
جوابنى حاضرلاركن ،
بر اوزاق كروان سسنه
قولاغى قاباردى ، بردن ،
او يوزلرجه چاك سسنى
دويدى ، كسدى نفسنى .

بر كورولتو ، بر قيامت ،
باغيرمه‌لر ، چيغراقلر ...
خوجا ديدى : « قويدى آفت :
چاره يوق ! قالقمالى ناچار .
كيمسه طوته‌دن قوتلى ،
طوته‌يم صراط يولى ! »

جان هوليله ، مزارلقدن .
فيرلادى يوله ، چير چيپلاق .
بر يرينه كيردى كروان ؛

اونى صاندیلر بر خورتلاق .
كیمیاسی ده جدی صاندی ،
همەن یرلره قاپاندی ...

لاكن ایشلك الك فناسی
فنجان قاطیرلری ئوركاك !
یتدی كروانك اشیاسی ،
ذاتاً هپسی چاناق چوملك .
قیریلشدی طاباق ، كاسه .
كروانجیلر دوشدی یأسه !

قوشوب خوجانك یاننه
یردن طوتوب قالدیردیلر .
— وورك مزار قاچغیننه !..
« خورتلاقدر » داياقدن بیلار! »
خوجا باغیردی : « آمان ،
بو ایش قیامتدن یامان ! »

هر یرنده آغری صیزی
كیج وقت دوشدی اوینه .
صانكه كلیدلنمش آغزی ،

اوقدر سسسزدی .. — کینه
« سسسز سسسز کلیش نردن ؟
— خوجا ، نه‌یه صوصدڭ بردن ؟

— تا آخرته کیدوب کلدم !
— آمان سویله ، نه خبر وار ؟
— هیچ ! بن مزارمی دەلدم .
« یالکز چوق عکسی کروانلر .
« فنجانجی قاطیرلرینه
« راست کلزسه‌ڭ ، موطلو سکا ! »

هلال — آی

خوجا بر کون آق « شهر » دن
کیتمشدی « سیوری حصار » . .
کوزه‌ل بر شعبان صوکیدی . . .
کوك یوزنده بیاض ، قارا
بولوطلر سوروئیورکن :
خوجا برکورولتو دویدی !

هرکن فیرلادی قهوه‌دن ،
اوزون چوبوغی توترکن .
هپ طاملره خلق بیریکمش ،
باقارلردی کوك یوزینه ؛
هرکس کوزلرینی دیکمش . . .
خوجا شاشدی « آی » سوزینه .

— نه اولمش بو آداملره ،
« آی ! آی ! دییه باغیریرلر .
« خسته‌می ، چیلغین‌میدرلر ؟
« هیسی‌ده چیقمش طاملره ! »
خوجا بوکا شاشدی قالدی ؛
دوندی ، بر دکانه دالدی .

باقدی : اختیار بر حاجی
یمن قهوه‌سی دوه‌وردی ؛
قالمامش باشنده صاچی ..
خوجا کیروب سلام ویردی ؛
دیدی : « یاهو ، نه بو قاوغا ،
نه‌یه خلق بوتون طاملرده ؟ »

آرتق قازار مشدی صولر ،
مؤذنلر اذان اوقوردی .
اختیار قهوه‌جی ، دوردی ؛
دیدی : « کل میدانه قادار ! »
یورودیلر حاجی ، خوجا :
« بلق ! » دیدی اختیار قوجه ،

خوجه باقدی : تا اوزاقده
بوکسه‌لمشدی پنبه هلال ؛
اورده ، اسکی بر بوجاقده
صوصیوردی خسته قاوال .
حاجی دیدی : « طامه‌ده کیلر
بو یکی هلالی بکلر ! »

خوجه کولدی ایچین ایچین ؛
دیدی : « نه توحاف بو حصار !
انسانلری طامه قونار
بر دیلیم آی کورمك ایچین ..
بزم آی تام تکرلك کن
کیمسه باقماز پنجره‌دن ! »

خوجه ايله راهبلر

خوجامزك زماننده
هر كس بر عالم طانيرمش ؛
چوجقلرى دورت ياننده ،
كوره‌ن مدرس صانيرمش .

او آرالق ، « روما » دن
اوچ راهب قالقوب كلمش ؛
— عالم ايسته‌رز ، ديمشلر ،
جواب ويرسون هيچ دورمادن ! »

دولاشمشلر دورت بوجاغی ،
اوچ سؤال جوابسز قالمش .
دیمشلرکه : « علم اوجاغی
جهالت کولنه دالمش ! »

برکون « آق شهر » ك بكی
چاغیرتمش خوجایی ، ایرکن :
دیمش : « بونلره بر ایی
درس ویرمك سنك وظیفه‌ك ! »

آقشام ، بكك سراینده
بویوك سینیلر قورولمش ؛
یمك ییمش ، اوندن صوکرا
ایری داوولر وورولمش .

طوپلانمشلر « تابخانه » یه ؛
قهوه ، چوبوق ، شربت ییتمش ؛
صوکرا خوجا ، دیمش بکه :
— حق بزه عقلی احسان ایتمش .

« عالملرك وظیفه سی

« حقی خلقه سویله مکدر ؛

« حقیقتك دورماز سسی

« برجه ، مرشیدن یوکسکدر ! »

کورمشلرکه خوجا حاضر ،

باش راهب چیقمش ایلری ،

دیمش : « عجب‌ولدر قاچ عصر ،

بو دنیانك اورته یری ! »

خوجا اصلا شاشیرمامش ؛

دیمش : « حل ایده‌رم بونی ! »

یردن آلارق بر قامیش

باغیرمش : « آیاغیمك بو ! »

« بوقامیشی باصدیغم یر

« دنیانك تام اورته‌سیدر ؛

« اینانمازسه‌ڭز اولچ ، خبر ویر ،

« آیاغیمك اوراسیدر . »

بر نجیبی چکیلیر کن
او بر راهب بولمش علاج ؛
دیمش : « بزه کوك یوزندن
شو کوز قیرپان ییلدیزلر قاچ ؟ »

خوجا شاشیرمامش اصلا ؛
جواب ویرمش سا کن ، سجار :
« اشکمده قاچ قیل وارسه ،
« کوکده او قدر ییلدیز وار ! »

اوچنجیسی بو جوابه
حیران قالوب شاشقینلاشمش ؛
دیمش : « بو صیغماز کتابه !
« ظرافتك ، علمی آشمش ،

« لاکن خوجا ، شیمدی سکا
« صوك سؤالی صوریيورم :
« عجب بنم صاقالمده ،
« قاچ قیل واردر ، سویله قوزوم ؟ »

خوجه دیمش: «بو بلك قولاى!

«اوكوزه‌ئك ايسترسه‌ڭ هله؛

«اشككلك قويروغنى صاى؛

«اكسيك دكل بر نالى بيله!»

خوجانڭ اتكى

الده تسبيح ، باشنده صاريق ؛
اسمى « حاجى » ، لاكن عيار ؟
بوتون شهرڭ جانى يانيق ،
نه يايمش بو حيله كار !
دولاب دوزمش ، فتنه قورمش
هركسى قاصمش قاوورمش .

ايشى بوتون يالان دوزمك ؛
هر كون كزمك جامع ، تكيه .
لاكن بو « مرائيلكدن » ...
كورسه چاريار بوش بر تاكيه .
ديلندن دوشمز « صلوات » ؛
بيلمه‌يين دير : « مبارك ذات ! »

بر کون خوجا ، یورغون آرغین ،
أونده دیکله‌نیورکن ؛
قاپی ووروولدی دەریندن ..
برده باقدی : یوزی دارغین ،
باشلر چاتیق ، کیردی حاجی ؛
دیدی : « کلدم بن دعاجی ! »

بزم خوجا تام فیلوسوف ؛
یوق ، دکل ، انسان صرافی .
اصلا دیکله‌مزدی « آه ! اوف ! »
دیردی : « لاقیردی قوافی
اولانلرك قورق سوزندن ؛
سورمه‌یی چالار کوزکدن ! »

« حاجی خسرو » طاتلی دیلله
لاغلر دوکدی قوجاق قوجاق :
« تارلاسنده اللی کیله
بوغدایی وارمش قالقاجق .
لاکن اوکوز ، دنیا بویا ،
ئولمش ، حاجی قالمش یایا . »

خوجا باشنى قاشيردى ...
هيمن آڭلادى حيله‌يى :
دوشوندى : « اللى كيله‌يى
كيم بيلير نره‌دن آشيردى ؟
شيمدى لازم بر ده اشك ،
ويريرسه‌م ، اوده كيده‌جك ! »

كوزلرى يوزله ، طاتلى ديلله ،
ياقلاشوب ديدى حاجى‌يه :
— قولاى دكل بو آجى‌يه
« تحمل ... هم اللى كيله
« بوغدايلك اورته‌ده قالسين
« بونى عقل ناصل آلسين ؟ »

حاجى « خوجا نصرالدين » ى
صانيوردى شاشقين برچام .
آغلايه‌رق ديدى : — خوجام ،
« حق عزيز ايتسون آديكى ،
اشككى عاريت وير ،
« بر قاچ كون طاشيسه‌م ، بيتر ! » .

— بيلمسه‌ڭ ، ديدى خوجا ، تيتره‌ك
« بر سسله ، سيورى حصاردن
« كليوركن بزم اشڭ
« اوچدى بوصباح ، بر ياردن ! »
فقط بيتمه‌دن لاقيردى ،
آخيرده اشڭ آكيردى .

خوجا بوزمادى تيكى ،
لاكن حاجى شاشيرمشدى :
— بو آكيرمه نه‌يه ايى ؟
« ياهو ، دوغرولغڭ آدى
« قالمامش‌مى ؟ نه بو يالان ،
« ايشلمڭ يوقسه ، واى اويلان ...

خوجا ، اوزون چوبوغندن
چيقان دومانه باقاردى ؛
ديدى : — آما توحاف انسان !
« حاجم صقالڭ آغاردى ،
« كورمه‌دم ايناناندن ، اصلا ،
اشكمه بندن فضله ا... »

، ضرباله قاضی

بر کون خوجا ، بر دوستیله
میدانلقده کزینیرکن ،
آکسزین مدهش بر سیلله
ایندی اکسه‌سنه ، بردن ،
بر ایکنجی سیلله : « شیراق ...»
خوجا دوندی ، باغیرارق !

— الك قوپسون ، بهمن آداه !
باقدی : افندی قیلیقلی ؛
طیقنازجه ، یالا بییقلی
بر چلبی ... — امان خوجام ،
« عفو ایده‌رسه‌ك ، آلدانمشم ،
تكلفسز بر دوست صانمشم ! »

لاكن خوجا پك عنادجی !
عفو ایتمه‌دی بو سیله‌یی ؛
یانده‌كی دوستی حاجی
دیردی : — جانم ، نه‌یه ایی
« همه‌ن محكمه‌یه كیتمك ؟
« بو ایشدن واز كچسه‌ك كرك . »

نه دیسه‌لر پك نافله ؛
خوجانك قیزمش قفاسی !
— كیده‌جم قاضی‌یه هله ،
« بو باده هر اشك شقاسی
« جزاسز براقیلماز یا !
« همه‌ن قوشالی دعوایه ... »

طیقناز حریف ، هرنه‌دنسه ،
قورقمازدی دعوا سوزندن ،
خوجاده شیشمشدی اکسه ...
« شو اخلاطلك اوکوزندن
چیقارمالی بو آجی‌یی !. »
دیه‌رك ، صاودی حاجی‌یی .

شاهد ، اثبات لازم دکل ،
طیقناز حریف غایت جسور .
قاضی دیدی : — خوجا اکیل .
« چلبی ، اکل بر سیاله دور .
« بر کوردم توقادکی ،
« صوکرا قویه‌لم آدینی . »

خوجا ، اختیار قاضی‌یه
اعتراض ایتمك ایسته‌دی .
قاضی : — یوو ... باق بوحیاتی‌یه
« حقسزلق کیره‌من ، دیدی ،
« هیچ بیلنمه‌دن اداسی
« ناصل ویریلیر جزاسی؟ »

خوجا باقدی : قاضی اوکا
بر سیله داها حاضرلار .
همن فیرلایوب ، یانده
یاقلاشدی دیدی : « یاستقاره !
داها چیقامه‌دن سسی ،
شاشدی قاضینك اکسه‌سی :

— عادل قاضی ، ایسته‌مشدك
« کورمك ، یدیکم توقادی .
« حکمك یاکلیش اولماز ، سه‌وین ،
« آکلادك تاصلمش طادی ؛
« مادام طاتدك اذاسنی ،
« ویر حریفك جزاسنی ! »

خوجا ایله دكیز

بهار وقتی ، کون دوغارکن

خوجا فندی چیقدی اودن .

مقصدی : براز دولاشمق ،

بر قاچ دره تپه آشمق .

ذاتاً اونك عادتیدی

تپره چیقمق دوغرو وقتی ،

الندە قالین بر عصا

دولاشیردی قضا ، قضا .

او کون هوا پك کوزەلدی ...

تا اوزاقدە ، آلتی ، یدی

طوپراق قولوبەدن کویلر ؛

بر قاچ چیفتجی تارلا سورەر ..

هر طارلەدە سیاه ، صاری ،

تنبل چیفتلك حیوانلری ...

یاماچلردە چینغراقلر ...

هوادە ایلیق بر بخار ..

اوزاق طاغلر داها سیسلی ،

تپەلر دومانلە کیزلی ...

شوردە لاجورد بر دەکیز ؛

هر شی وار ... نه ایستەسەکز ...

کلینجکلر ، پاپاتیەلر ...

صاچیلمش یشیل بر بهار .

خوجا ، آغیر آدیملرلە

ایلرلیدی دەکیز کنارینە .

دیبسز ، نهایتسز بر صو ،
اوجی بوجاغی یوق .. پوصو
قورمش کبی یلکنلره ...
بعضی ، پوصولی بر دره
قدار سسسز ، اوصلو دوریور ،
بعضی ده آزار ، قودورور ،
لاکن بویله یک قیزنجه
بکزه‌ر کسکین بر قیلیجه :
کلیر ، دوورور قییلره ؛
چوق دفعه‌لر آچار یارا ،
ایری کمیلری یوتار ؛
قایالره قفا طوتار ،

فقط بو کون ده کیز شندی ،
خوجا ایجه اکله‌ندی
اوزاقده‌کی یلکنلرله ،
ده‌کیزی سومشدی ... هله
اونک ایری دالغالری
ده‌وریله ده‌وریله ، صاری

قوصماللرده پاپیلر کن
نه مغروردی ! داها ایرکن
کلدیکنه صراقلاندی ..
فقط ، بردن ، ایچی یاندی ،
ایری بر آتش یلپازه
لاجورد کوزلی ده کیزه
کوکدن قوپلنجه صاچاردی !
طوپراق ، کوکسنی آچاردی
کندینی ایصیتمق ایچین .

خوجا یاندی ایچین ایچین ؛
جانی همان صو ایسته‌دی .
ده کیزه یورویوب ، دیدی :
— سن اولماسه‌ك ای قوجا صو ،
« بویله قاورولمق قورقوسی
بزدن هیچ اکسیلمزدی یا ! »
صوکرا ، کال بردالغایه
آووچ آچوب قابدی ایچدی ؛
ایچنجه کندندن کچدی ...

هر نه ایسه ، یواز صوکرا ،
طاشلقدن شانقدن دوشدی بونه .
صادمی یك بولاقشدی ،
موذن ئوله جك صاغندی .
آنلق قیزمشدی ده گیره :
— هایدی ... قف طوتمه بزه .
« صو دیدیکك طوزسز گولی »
« سندن کیم گلوب ایچه جك ؟ »
« دکل گوره بزه ، اسکی پیکار »
« قچ بیلك مسلمانی صولار ! »
« یازیق بوکا بوصنه ،
« شو طوزکدن قورتولمش آ .. »

قوجه‌جه حمزه بابا

« حمزه بابا » تام بر درویش :
یمز ، ایچمز ، تسبیح چکر .
قالقمش درت بوجاغی گزمش ؛
باشنده تاج ، الده تبر .
کمری وار قان طاشندن ،
مرید اکسیلمز باشندن .

چوق وقت چیقار قهوه‌دن ؛
غافللری ارشاد ایچین !
« خراسان أری‌یم » دییه
نصیحتلر ویریر : « کچك ،
چوجوقلر ، فنا دنیادن ؛
مرشد کوندرمش یارادان !..

« زمانه‌ده بنم مرشد ،
« کلك ، سزه ال ویره‌یم ؛
« غافل خوجا ، آرتق اینشیت ،
« بوکا یارا ایتمز علم .
« بنده وار بیك بر کرامت ،
« هیسی رتبه‌مه علامت ! »

« حمزه بابا » چین فکرلی ...
قاندیرمش بر چوق صافلری .
لاکن خوجا ، روحی کیرلی
بر آدامدن بو لافلری
ایشیتمکله ایناغمازدی :
کرامته قاغمازدی .

حمزه بابا بويله هر كون
آغلاتيردي كرامتلو .
خوجا اوكا ديردي : « اووون :
بر كون كلير ، مومك سونر » .
خوجايه قيزاردي هر كس ؛
بزلردي : « أي ... سسكي كس ! »

بر قيش كوني ، محله‌لي
قهوه‌ده طوپلانمشلردي ؛
سوقاقلرده دوشمز ايدي
درت طرفه قار آتاردي .
هوا آچيق ، لاكن آياز ،
داملرك اوستي بم بياض ،

« حمزه بابا » ييكنسنده
بردن بره قيميلدانيدي .
ديدي : — كيتدم هنده ، سنده ،
داده عشق چراغي ياندي .
كورمه‌دم ، حقك حكمتي ،
دونكي بو كنسك كراماتي ! »

شهرڭ خلقى ، ذاتاً
قاتمشدى « حمزه بابا » يه .
قاپاردى قولاقلر بردن ...
اويله يا ! .. كهنه عبايه
بورونن اختيار درويش
بيله ، بونى ايشيتمه‌مش !

بزم خوجا ساكن ساكن
ديڭليوردى حكايه‌يى .
باشقايدى مقصدى لاكن :
« بومرائى شيخى ، ائى
« بريرندن ياقالاسه‌ق ! »
ديه دوشونوردى مطلق .

— دون كيجه : مراقبه‌ده
« يدنجى كوكده دولاشدم .
« كزدم مبارك « كعبه » ده ؛
« صوكرا تا « طور » ه اولاشدم .
« اولمه‌دن أومدن غائب
« كوردم نيجه بيك عجائب ! »

خوجا ، غايت نجيبانه ،
سس چيقارمه‌دن ديكله‌دی ؛
هر كس شاشيرمشدی ؛ هله
برايكی صافدل ايكله‌دی :
« بويوك آدام ... كشفی آچيق ... »
— سن نه ديرسڭ قوجه قاچيق ؟ »

خوجا ديدی : — هی كيدی هی !
« آشيخم ، دردنجی قاتده
« ديدكلری بويوك برشی ،
بو كسه‌لير كن عرفاتده ؟ »
— اوت ، ديدی بابا ..
— باق ، بو
اشكمبڭ قويروغيدی ! »

بومرائی ، حمزه بابا ،
هيچ كوروتمه‌دی بر داها ...

طامده دوشن ...

کیرەمید آقارمق ایچین
بر کون خوب چیقدی طامه .
قونیوردی ایچین ایچین :
— هیچ راحت یوقدر آدامه ؛
« یاغمور یاغار ، طاملر آقار ؛
« بوایش ینه سکا باقار ... »

کیرەمیدلر بوصون طوتمش ،
قیزاق کبی قاییوردی .
خوجا کندینی اونوتمش ،
دردلرینی صاییوردی :
— صباح آقشام دیدین ، اوضاتی ،
یەیم دییە برصیجاق آش ! »

خومورداتوب سویلەنیرکن ،
ناصلسه ، آیاغی قایدی ؛
« آمان ، یتیشیلك ! » دیەدن
هپ کیرەمیدلری صایدی .
بر ، ایکی ، اوچ ... خوجا یرده !
قالقامادی ، باقلك دردە ...

نه یسه ، قومشولر یتیشدی .
قالدیردیلر « نصرالدین » ی ؛
خوجانك باجاغی شیشدی ،
دیردی ، دویسه طام آدینی :
— دوشمەینه توحاف کلیر ؛
طامدن دوشن حالدن بیلیر » .

بابانك نغمه‌سی

حلاج بابانك مراقلی :
واردی بر تیفتیك كچیسی ،
هر وقت اونده‌یدی عقلی ؛
بر آقشام ، كچینك سسی
قیصیلدی ، كلمه‌دی سودی ؛
قوریدی صاحبنك ثودی !

برچی صافدل حلاجك
یکانه مالی ملکیدی :
بر قومشوسی دیدی : « صاقین ،
« سن اونوتما بوئوکودی :
« کیت خوجایه یالوار یاقار ،
« نه چیقاربسه اوندن چیقار .

« علاج ملاج ، نه یاپسه‌ڭ بوش ! »
صافدل آدام همه‌ن قاندی .
سوینجندن اولدی سرخوش ،
بو طاتلی سوزه ایناندی .
خوجافندی ایتسه نفس
کچیده آچیلاجق سس !..

خوجافندی ، میندرنده
اوتورمش کتاب اوقوردی .
الك مراقلی بر یرنده
همان فیرلایه‌رق صوردی !
— کیمدر کیچ وقت بوکاپن ؟ »
— بنم خوجا افندی ، بن ! »

خوجا باقدی : اختیارجه ،
یازمه صاریقلی بریسی .
یان طرفنده ، قوصقوجه
بر بیاض تیغتیك کجیسی .
طلاقت ویروب دیلنه
دوشدی خوجانك النه :

— آمان خوجام سن بیلیرسلك ،
« بزم کیزی فنا خسته .
« اوکا مبارك نفسلك
« بر دکسه ، قالمازدم یاسده !
« قوزوم بر نفس ایت شوکا ؛
« لطفده فقیر قومشوکه ! »

خوجا طوردی دوکوننه :
— قومشو ، کچیکه بر علاج
یاپدکمی هیچ ؟ » بو سؤاله
قارشی صوصدی شاشقین حالده .
— اوکجه کیت علاج آلمایه .
« اوندن صوکرا کل خوجایه . »

خوجانك داشه‌سى

دنیانك هر كوشه‌سنه
كیره‌ر خوجا ، صانكه دالغیچ ...
بر كون بدستانده ینه
كوزركن كوردى بر قیلیج .
— آلتى بیكه .. خراج ، مزاد .. »
دلال ، بندن بیك داها قات ! »

— يدى بيكه .. يدى بيكه ..
بزم خوجا شاشدى قالدى !
عادى قيليج دەميرينه
كيم يدى بيك ويروب آلدى !
بر معنا ويرەمەدى بوكا ؛
قوشوب صبوردى بر دوستنه .

— خوجام شاشمه ؛ فضله ايدەر ،
« بو دكل عادى بر دەمير !
صاللاسەك اون آرشين كيدەر ؛
« بطال غازى » نڭمى ، نەدر .
« نه قادار قلعەلر آلمش ،
« بلكه « زال اوغلى » ندن قالمش ! »

خوجافندى ، ايرتسى كون
همەن بدستانه قوشدى ؛
دلالى بولدى : — « داها دون
صاتديغمك قيليج نه خوشدى ! »
ديەرك كيريشدى لافه ؛
— مطلق كيتمش قافدن قافه !

« لاكن بونده وندن اعلى ،
« كورولمه‌مش برسلاح وار ،
« اونك سسى اويله سس كه
« ايشيتن يوره‌كلر اوينار .
« بر آنده يوز آرشين كيدر ،
« ييلديرمدن داها ايتر ....

دلال دكل ، اورده‌كيلر
هپ بردن تلاشه واردى .
باقاركن آتشلى كوزلر ،
خوجا برماشه چيقاردى !
— دوقوز بيكه ويرم والله ،
« نوح نبى‌دن قالمه سلاح !

« همده چوق معرفتى وار :
« بعضى اوزانير يوز آرشين .
« ايرى ، سحرلى قيليجلر
« — بن پك شاشدم ، سزده شاشك —
« عاجز قالير بوكا قارشى ،
« تيترەر حتى ديوك نعشى ! »

داها سوزلری بیتمه‌دن
خوجا صاووردی ماشه‌یی .
قاچیشدیلر ، هپسی بردن ،
قوصقوجه انسان آلایی .
کیردیلر « سحرلی » دیه
دکانلردن ایچری‌یه !

خوجا شیمدی کولویوردی !
— کوردیکزیا ، بنم سلاح
« قاچ بابا ییکیتی یوردی ؟
« بونی ییه‌ن بولماز فلاح ..
« معرفتی قیلیجدن چوق ،
« کور اوغلندن قالمه بر اوق ! »

خوجا ايله سودجى

خوجانك محله‌سنده
حيله‌كار بر سودجى واردى ،
اختيار، لاكن چوق زنده ؛
آبانى صاريق صاراردى .
سودجى بابا غايت اوستا،
مثلى يوق حيله‌بازلقده !

[illegible]
تورلو شیدن یاپار قایماق .
دوغرولغنی مدح ایدەر ؛
اوزون ، حیلەسنی صایمق !
سودی سودن فرق اولونماز ،
هر کون چالار باشقا بر ساز .

بر قیش کونی ، سودجی بابا
آجیقلی بر خبر آلدی .
دوشونیوردی : « عجبا
سورولردن نەلر قالدی ؟ »
قویونلری سیل کوتورمش ،
بر دیو کبی آلمش سورمش ...

قارا خبر .. تام فلاکت ...
سودجینك قاراردی کوزی .
بوتون سورو کیتمش .. لعنت !
قالمشدی برقاچ اوکوزی .
کوزلرینك فری سوندی ،
مزار قاچقیننە دوندی .

خوجا، دكانك اوكندن
كچركن باقيندى : حيرت !
دكان قاپانمشدى ايركن ،
نرده او اسكى شطارت ؟
— « واى بويورك خوجافندى ! »
دييه‌ن سودجى كورونمه‌دى .

خوجافندى ، كور سسيله
باغيردى : — هى، سودجى بابا ! »
سودجى، ياغلى تا كيه‌سيله
كوروندى .. — نه اولدى سكا ؟
« بكزك صولوق ، كوزك ياشلى
« نيچين دوروسك تلاشلى ؟ »

سودجى ، سسى تيتره‌يه‌رك
آكلاتدى فلاكتنى ...
— « باق ، بوكا تحمل كرك .
« شو صو قاتمق عادتى
« بر دوشونده ، ايته كدر ؛
« هايدن كلن هويه كيدر ... »

خوجانك هندیسی

خوجا ، هندی مراقلیسی !
كوسنده چیفت چیفت هندی ؛
اوزون ، قیصه باجاقلیسی ..
حالانكه كزمش هندی ، سندی :
هر چشیدن اورنك آلمش ،
كتیرمش ، كومسه صالمش ...

یاز کونلری ، بر ایصلیقله
قابارتیردی هندیلری :
بونجوق کبی کوزلر الا
کیزرلر ایلری کری ،
اینیك شیشکین ، تویلر قابا .
— « بونلر طاووس می عجبا ! »

خوجا برکون یورغون آرغین
اوتوریپوردی چارشیده :
— خراج مزاد ... [illegible]
خوجا فیرلادی : قارشیده
دلال کیزدیریردی برقوش ،
— « بندن داها سکسان غروش ! »

خوجه همن قوشی آلوب
صاتدی قوشه‌باقان بر هندی ،
— « بو ، اوقوشه نسبت دوه :
« داغی جانی بر افندی .
« آغیر باشلی ، پارلاق تویلو ،
« عاشق بوکا بوتون کویلو ... »

هر نه‌یسه، سوزك قیصه‌سی،
خوجا چارشی‌یه جان آتدی.
لاكن هندی پیاسه‌سی
پك دوشكونمش؛ كیتدی چاتدی
بوتون چارشیلی‌یه خوجا،
بر قاوغا قوپدی قوصقوجه:

— هی اللهدن قورقمایانلر،
« سزده قالمامشمی حیا!
« داها دمین سرچه قادار
« قوش آلدیكمز قاچ لیرایه.
« یكرمی لیرا اوفاجق قوش،
« بابا هندی: اللی غروش!..»

خوجا بویله باغیریركن
قابارمشدی بابا هندی؛
پارلاق مرجان تویلرندن
سوسلو بربینیش كیینمدی.
بویی: بر بوچوق اندازه،
قویروغی: ایپك یلپازه...

خواجه‌جیکلردن بریسی
کوله‌رك ، دیدی خوجایه :
— خوجام ، براز دیکله بزی .
« آلیش چابوق قیزمامه‌یه .
« دمینکی قوش : طوطی قوشی ،
« یعنی قوشلرك الك خوشی ... »

خوجاده دوکمشدی کوزلر :
— طوطی موطی .. قوش دکلمی ؟ »
— قوش اما لاقیردی سویلر ! »
— هندیلكده واردر علمی !
« چوق سویله‌مز ، دکلدر قوف ،
« دوشونور قوجا فیلوسوف !.. »

خوجه‌نك قاضيلغى

خوجه افندى آق شهرده
برقاچ ييل قاضيلق ايتمش .
بعضى جاهلى بانى دورده ،
انك صوڭرا براقوب كيتمش .
آڭلاتيردى ، آرا صيرا ،
غايت توحاف برقاچ فقره .

بر گون خوجا محکمه‌ده
اوتورورکن « قاضی نرده ؟ »
دییه ایکی کشی کیرمش ،
خوجافندی سلام ویرمش ؛
باقمش : بری آشجی « حسن »
اوته‌کی فقیر برانسان ...

خوجا صورمش : « دعواکز نه ؟ »
حسن فیرلامش اوکنه ،
یمین ایدوب « دوغرو » دییه
آکلاتمش تام بر حکایه :

— خوجافندی ، یوق خلاف ،
واللهی دوغرودر لافم ،
یالانسه ، یالاندر دیسین ؛
راضی‌یم ، دیلمی کسلك .
دمین دکانده دورووردم ،
دالغین دالغین اوتورووردم ،
برده نه کوره‌یم ؟ بری
یاواشجه کیردی ایچری ،
سلام ویردی ، آت ایسته‌دی ؛
« تاکری سکا ویریر » دیدی .

هیچ جواب ویرمه‌دم بوکّا ؛
دکان عمارت دکل آ ،
هرنه‌یسه ، چیقدی دیشاری ،
لاکن حریف چوق حاشاری .
اوزاقلاشمادی اورادن .
نه‌لر یاراتمش یارادان !
دکانك یوق پنجره‌سی ؛
اوکنده قوزو تجره‌سی .
قاینیوردی فیقیر فیقیر .
برده باقدم‌که بو فقیر
چیقاردی بر دیلیم اکمك ؛
تجربه کوستره‌رك
اتك قوقوسیله ییدی ؛
صوکرا ده کیتمك ایسته‌دی .
همه‌ن طوتدم یاقاسنی
دیدم : یمك پاراسنی
ویرمه‌دن ناصل قاچارسین ؟
لاکن باقدم حریف شاشقین ،
کوزه‌للکله ویرمه‌یه‌جك .
کتیردم محکمه‌یه‌جك ... »

خوجا باقمش دعوا توحاف ،
« آشچی حسن » دیکلهمز لاف ؛
دیمش اونهکی آدامه :
— هایدی ، کیسهکی صاقلاما
ویر شو یملك پاراسنی ،
سیل یوزکك قاراسنی .. »

فقیر ایکلهمش : — « افندم ،
بن یالکز قوقوبی ییدم .
یمهسهمده اوچاجقدی ... »

— « صوص حریف ، آغزیکك طانه »
داها کیتمهمشکن حالا ؛
ویرمك ایستهمزسلك پارا ..
چوق سوز یوق ، چیقار کیسهیی ! »
فقیر ایکیلمهمش : « — یکی .. »

خوجا بوکیسهیی آلمش ؛
« آشچی حسن » کیفه دالمش ،
« هپسنی ویرهجك » دییه .
لاکن خوجا بو ، .. هر شیئه
مطلقا بولور بر اساس .

هیچ دوغرولقدن آیریلماز .
پارایی اوکنه یایمش ،
صوڭرا برر برر صایمش ،
دیمش حیله‌کار حسنه :
— پارا سسنی دویدڭ آ ،
« او سسلرك هپسی سنڭ .
« حقی یدم کیسه‌نڭ ؛
« براق شو فقیر آدامی ؛
« زواللینك بیتسین غمی . »

فقیر کیسه‌سنی آلمش ،
« آشجی حسن » شاشمش قالمش .

خوجانڭ قوزوسی

او ییل هوا پك کوزه‌لدی . برمارتده قوزونی
خوجافندی قیره چیقدی ؛ باقدی بر قوزو .
یاووق تویلی ، کوزل خویلی ، کوزی سورمه‌لی ...
خوجافندی پك بکندی ؛ ذاتاً ازلی
اونڭ قوزو ، قوچ بسله‌مك مراقیدی پك .
دیدی : « شیمدی اوجوز اولور بونی بسله‌مك ! »
هرنه ایسه ، بش اون غروش ویروب چوبانه

صاحب اولمشدی سوروده کوزل بر خوش حیوانه ؛
آرتق خوجا کزدیریوردی هر کون چایرده ،
قوزوسنك آرقه‌سنده، داغده بایرده .
حالبوکه قوزو بر چوجوقدی . خوجا باباسی ،
اوقدر چوق سه‌ویوردی کوزل دانه‌سی‌نی ...

خوجافندی قوزوسیله بویله کزرکن
شهر خلقی کولرلردی اوکا هپ بردن .
کیمی کولر : « بزم خوجا بر چوبان اولمش ! »
کیمی آجیر ، دیردی : « ایشی پك یمان اولمش ! »
حقیقتاً پك یامانـدی خوجانك ایشی ،
اونی یوقدی محله‌ده کورن بر کیشی :
نه قهوه‌یه چیقیوردی ، نه چام آلتنه ؛
آجیوردی هر کس اونك قارا بختنه !

خوجافندی دوشیوررکن بر آقشام اوده
کلدی چاندی سکز دانه هور کوچلی دوه .
قوزو قورقدی . خوجانکده جانی صیقیلدی ،
بردنبره برمعذبك بری قاقیلدی ،
کلدی دوردی قارشیسنه : — وای . افندم ؛

چوقدن بری محروممکز ، نرده‌سکز ؟
ذاتاً شونده بش اون کونلك عمرمز قالدی ،
یلك یاقینده « قیامت » مش ، وعده آزالدی ،
ندن اول باری قوزو محبق یاپسه‌ق !
قیامتك کلیشندن برجمه قاپسه‌ق ! »

خوجافندی آلدیرمادی ، یورودی کیتدی .
برته‌سی کون بری داها تصادف ایتدی
یاپیسنلك تااوکنده خوجافندی‌یه .
وده لافه باشلایارق « قیامت » دیه
ختم ایله‌دی سوزلرینی ینه قوزوده .
خوجافندی : بومعنالر هپسی بوشوده
ه قوزوی یمك ایچون قرار ویرمشلر !
آ کلادی که قورتولوش یوق ، هپسنه خبر
کوندره‌رك دعوت ایتدی قوزو آشنه ،
جمعه کونی ساعت درتده پیکار باشنه . . .

ایرته‌سی کون ساعت درتده ، اوچر ایکیشر
طوپلاندیلر کولوشه‌رك هپ دعوتلیلر ،
ایچلرندن بری کسدی کوزه‌ل « الماس » ی ،

دیدیلرکه : « بوقدر چوریوب قیزارمه‌سی
لازم بزم خوجه‌مزك قوطلو الله ... »
هرنه ایسه ؛ آتش یاندی ، خوجا بلمه
بر صیرمه‌لی قوطه صاروب ایشه قویولدی ،
شیشی یرینه بر قوجامان تخته صوقولدی ،
هر دعوتلی چیقاره‌رق الیسه‌سنی
نصر الدینه براقمشدی ، خوجاسنی
چیقارمادی ؛ هرکس قوشوب کیتدی اوینه ،
کیمی قیره ، کیمیسی‌ده ایرماق بوینه !
بر طرفدن چویره‌رك خوجا قوه‌تنی ،
سویله‌نیردی : « کوروسکز شیمدی اوینی ! »
براز صوکرا دعوتلیلر کلدیلر آشه . . .
— قارنمزده پك آجیقدی ، خوجا چوق یشا ! »
— لاکن نرده بنم لاطه‌م ؟ »

— بنم جبکنم ؟ »
— یاهو ، شورده بر صاریغ یوقمیدی بنم ؟ »
— ایواه ، بنم جیبمده‌ده بر ساعت واردی !
بردن بره جمله‌سنك بکزی صارارنجه ،
خوجافندی براقمازدی کندی ایشنی ،
چویروردی صوك غیرتله قوزو شیشنی ...

— جانم خوجه . گورمەدیگمی اونلری ؟ صاقین
« من قوزویی چویردیگن خبرسز چالماسین ! »
— خوجه سن ده آلای ایچون یاپارسلك بونی . . .
خوجه تکرار چویرەرك قوجه قویونی
قالقدی دیدی : — بن اونلری ، شو قوزو یارینه
« قالماسین ده پیشسین دیه آتشه آتدم .
« هم نه لاقیردی ایدیورسکز : مادام قیامت
« پك یاقینمش ، لاطەلره فلان نه حاجت !
« قیامتدن اول هله ییك قویونی ،
« اوندن صوكرا اوینارسکز نه اویونی . . . »

کورونش آلداتمامالی

بر کون نصرالدین خوجایی
ضیافته چاغیردیلر :
— خوجا افندی ، هر نه‌قدر
« حدمز دکلسه بیله
« بویورکز ، یارین ؛ اوکاله
« وقتی دوکون یتکنه .
« کرچه سزی داها چابوق
« چاغیراجقدق ، اونوتدق ؛
« فقط بزی معذور صایك
« دعا کزدن اونوتمایك !.. »

بزم خوجا ، ایرته‌سی گون
اسکی پوسکی بر لاطه‌یی
کییه‌رك دوکونه کیتدی .
لاکن — عکسیلکی کورك —
وار هر یرك بر عادتی ؛
اسکی لاطه‌لی خوجایی
کورنجه ،دووب قوودیلر .
خوجا ، قاپی‌یی باجایی
زور بولوب کندینی آتدی ؛
کیتدی صیرت اوستنه یاتدی !

اویله‌یا ! دوکون اونده
فقیر، دیله‌نجی نه آرار ؟
دعوتلیلر : هپسی کبار ،
سوسلو، کیینمش آداملر :
اسکی شی یوق هیچ برنده !

خوجا عمه‌ن قوشدی اوه ؛
صاندیغی آچدی : هیچ کووه
یه‌مش بر واشاق کورکی

كيدی ؛ باشنه شال اوركو
بر قوجامان صاريق صاردی ؛
تكرار ضيافته واردی .

اوستنده‌کی کورکی « واشاق »
آردنده بر سورو اوشاق ؛
باقديلر بر خوجا فندی ،
طوريی هر كس بكنـدی .
آلتون قوردون ، آلتون ساعت
كيمسه‌ده قالمادی طاقت !
كيم وارسه ، نه بك ، نه پاشا ،
جمله‌سی واردی تلاشه .
كيمی پنجره‌يه اوشدی ،
كيمی اتكنه دوشدی ...

— خوجافندی شو میندره
« بويوركز ! .. »
— اويله يره
« اوتورمق لايقمی سزه ... »
— امر ايديكز بنده‌كزه

« بولایم بر باشقا سدیر ... »
— امر کز افندم ، نه‌در ؟ »
— اوشاقلر ، آغالر ، چابوق !
« افندی‌یه قهوه ، چوبوق ! »
— لطفاً بویورك یمکه ! »

بو ، بویوك بر آدام دییه
بویله چوق سوزلر دینیلدی ،
نه‌یسه ، یمکه اینیلدی ..

خوجا ، بو دوکون آشنده ،
دعوتلیلرك باشنده
اینوب سینی‌یه اوتوردی .
دیرکن ، چوربانی یوغوردی
صوفرایه قویدیلر ؛ صوکرا
دیدیلر — ای عالم خوجا ،
« باشلا مبارك الکله ... »

خوجا کورکنی چیقاردی ،
هر کس حیرتله باقاردی .

اوڭا دیدی : — كورمز ، دیكله ..
« باق سكا نه سویله‌یورلر ،
« سنده مطلق كرامت وار .
« بن ، دمین ، سنسز كلنجه
« بنی برچوق قالین ، اینجه
« دكنكله دووب قوودیلر .
« دیمك شیمدی بو اعتبار
« بكا دكل ، یالكز سكا ؛
« هایدی ، چوربادن آلسه‌ڭا ...»

نوله‌ده تجربه

بر کون خوجا نصرالدینه
قومشوسی کلدی ، دیدی که :
— خوجا افندی ، بنم ایکی
« تجربه‌م وار ، بیلیرسکز ،
« ایسترسه‌کز سزه ، تمیز
« طوتمق شرطیله ویره‌یم .
« بکا ، بلکه اون کون قادار
« براوزونجه یوخلق وار .
« بیلمه‌م نه‌قدر قالیرم ،
« دونوشده کلیر آلیرم . »

خوجا افندی بوکا ، یاریم
آغیزله دیدی که : — بکی ،
« براق اوغلم ؛ اونی ایی
« صاقلارم ، اوردن دونوشده
« تجربه‌لری آلیرسڭ ،
« ایسترسه‌ڭ بر ییل قالیرسڭ ! »

اوزون سوز ... سکز کون صوکرا
قومشو یولجیلقدن دوندی ،
کلدی ، خوجایه کوروندی .
— صفا کلدڭ ، اوغلم ! سنڭ
« باق بورده تجربه‌لرڭ ؛
« خطا کلمه‌دی قیلنه ،
« ایسترسه‌ڭ آل باق السکه ! »

قومشو باقمه‌دن بریره
همه‌ن قیزدی بردن بره ،
هایقیردی : — بونلرمی : بنم
« یاورولی تجربه‌لرم ؟
« سکا براقدیغم زمان
« ایکیسی دخی کبه‌یدی .
« او یاورولری کیم یدی ؟

« کوزمه دار اولدی جهان ؛
« بو دنیادن اوف ، الامان !
حاجیسنك ، خوجاسنك
برینه آلدانمه صاقین ! »

خوجا باقدی که یاطیردی
بویوبور .. قوشوب یوقاری
ایکی بوش صحن کتیردی .
دیدی : — اوغلم ؛ آل بونلری !
« هنوز یکی دوغدقلری
« ایچون اودامه آلمشدم .
« باق بکا : خوجادر آدم !
« بنده قومشو حقی قالماز ... »

حریف سه‌وینه‌رك کیتدی .
فقط بو قوجا اوتانماز
اوچ کون صوکرا ینه اسکی
رجاسنی تکرار ایتدی :

— عفو ایده‌رسك خوجا افندی ؛
« دنیا حالی ! بم کندی
« ایشلرم آشغینکن باشدن .

« شهرده‌کی خاله‌م ئولمش .
« قسام میراثمی بولمش .
« آتلایه‌رق طاغدن طاشدن
« کیدوب آلمالی میراثی .
« لاکن بنم تجره‌لر
« چوقدن سزه حسرت چکر .
« شیمدی ، سوزك خلاصه‌سی :
« دردینی بردن ویره‌یم ؛
« دونوشمده ، الله کریم ! »

حایلاز حریف قالقدی کیتدی .
مالنی امانت ایتدی
بزم خوجا افندی‌یه ؛
« اورادن دونوشده ، سکز
تجره آلیرم » دیه !

اون کون صوکرا . حریف سمیز
بر بیکیره بینوب کلدی .
— باق بن کلدم خوجافندی ! »
خوجا فندی غایت تیقیز
بر طور ایله ، آغلایه‌رق ،
حریفه جواب ویرمه‌دی .

— جانم خوجا ، بو نه کدر ؟
« عجبا ، بر قارا خبر
« طویدلڭده‌می کدرلیسڭ ؟
نه چاره ، حق صبر ویرسین ! »

— خایر اوغلم ، آغلادیغم
« سنڭ ایچون ! »

— نه ، بکامی ؟
« بن ایشته چوق شکر صاغم ! »

— دوغرو ، لکن قاچ کون اول
« ویردیکڭ او تمیز ، قیزیل
« باقیرلر ثولدی ! آه ، اجل !
« کیتده بوغازینه صاریل .
« هیچ اونوتمام . کچن آقشام
« سکزی‌ده خسته‌لندی .
« عجبا علاجنی آلسه‌م
« دیرکن ، هپسی یووارلاندی .
« هپسی‌ده بك کنجدی ! بیلمه‌م
« کوره‌ن وارمی بویله ماتم ؟ »

حریف کندینی زور طوتدی ؛
لافنی قاج کره یوتدی ؛
لاکن پاطلادی صوکنده :

ـــ به هی خوجا ؛ نه یالانجی
« بر آدامسك ! هیچ تجربه
« ئولورمی ؟ اولورمی صانجی
« جانسز باقیر پارچه‌سنده ؟ »

خوجا سیکیرله‌نمه‌رك
اوزون چوبوغنی چکدی :
ـــ سوزك یاکلیش اولسه کرك
« اوغلم ، دیدی ، کولمه‌رك .
« بچن سفر یاورولایان
« تجربه‌لره ، برزمان
« البت اجل کله‌جکدی .
« قسمت بو سفرمش ؛ کلدی ! »

حریف قاچدی ؛ اوتانه‌رق .
حیله‌کار باغری یانه‌رق .
آتالر سوزیدر ، دیرلر :
حیله یاپان ضرر چکر !

يورغانه قارغاشی

بر کیجه ، خوجا یاتاقده
راحت راحت اویویورکن ؛
بر کورولتو ، برشاماطه
قوپدی تا قاپیده، بردن .
بوکا دایانمازدی انسان ؛
خوجا فیرلادی یاتاقدن !

پنجره‌یی آچوب باقدی :
لاکن قارا کلقدی سوقاق ،
قاریسی شامدانی یاقدی ،
قورقودن قلبی ووراراق :
— آمان ، باقمه پنجره‌دن !
« هم بوکا قاریشمق نه‌دن ؟ »

فقط ، خوجا پك مراقلی ؛
فضله سوز دیکله‌یه‌مزدی ..
قاوغاده قالمشدی عقلی :
ده‌مینکی سس ناصل سس‌دی ؟
دوام ایده‌رکن حاریاتی
خوجا فضله دورامادی !

باشنده‌کی تاکیه‌سنی
دوزه‌لتوب ، یورغانی آلدی ؛
قاریسی ، آرتق ، سسنی
چیقارمیوب باقه قالدی .
آرقه‌سنده برشال یورغان ،
خوجا فیرلادی قاپیدن ...

— یاهو ، نەدر کورولتوکز
« کیجه وقتی بویله سزلك ؟
« طورباپەمی کیردی کوندوز ؟
« آرتق یتر ، سسی کسیك !
« هم بیلەلم ، نەدر دعوا ،
« کور دوکوشی یتمزمی‌یا ؟ » ·

هپسی بوش ، کورولتو مدهش !
خوجانك سوزی قاپنادی ؛
دیرکن قاراکاقده ، — نه ایش ! —
یورغان آراده اوینادی .
چیریل چیپلاق قالدی خوجا ،
چکیلدی همەن بر اوجه …

کورولتو چوغالمشدی پك !
باقدی خوجا : براز قالسه
طون کوملك بیله کیدەجك ..
همەن : « بنده عقل اولسه
یاتاغمدن چیقارمیدم ؟ »
دییوب دوندی نادم نادم .

بو اثناده ، دیشارده‌کی
کورولتولر هپ کسیلدی ؛
الك صوکرا قالان ، برایکی
آیاق سسی ده کسیلدی :
نه کورولتو ، نه پاتیردی ...
خوجا بوکا شاشه قالدی !

شاشقین شاشقین کیربیورکن
اودایه، قاریسی صوردی :
— قاوغا نه‌یمش ؟ بویله بردن،
« نه‌یه اوزامایوب دوردی ؟
« صانیوردم اوزایاجق ،
« صباحه سوره‌جك مطلق ؟ »

خوجا ، براز دوشونه‌رك
دوردی ، باشنی صاللادی ؛
آکلامشدی بو سری پك ،
داماغنده واردی طادی !
دیدی : — بزم یورغان کیتدی،
« او کیدنجه ، دعوا بیتدی ...»

خوجایه ضیر سئوللر

برقارا کلق ، قورقونج کیجه ،
بزم خوجا منلاسیله
قومشوسندن دونیوردی .

یورومشلردی ایجه ؛
اینجه برتورپو سسیله
شاشیران منلاسی صوردی :

— خوجه افندی ، شو قاپیده

« اوچ درت کولکه دولاشیور ...

« لاکن شو اینجه‌جك سس نه ؟ »

خوجا ، تیتره‌ین سسنه

جدیت ویره‌رك ، موص‌مور ،

دیدی : — اونلر بویاپیده

« چالیشان عمله‌جکلر .

« کیمی رنجبر ، کیمی دولکر ..

« اینجنده هر تورلوسی وار ! »

منلا جوابدن شاشیردی ؛

خوجا باشنی قاشیردی ..

— اویله اما ، نه بوسسلر ؟ »

خوجا باقدی : منلا شاشقین ؛

لاکن قورقو باشدن آشقین ،

دیدی اك خفیف سسیله :

— بونلر ذوق اهلی آداملر ،
« هر کیجه قانون چالارلر ؛
« کیف سورمك هوسیله ! »

تماشقین منلا آکلامادی ،
دوردی ، باشنی صاللادی :
— قانون اما ، سسی چاتلاق ! »

خوجه کولدی : — قوجه احمق ،
« بونده باشقا بر حکمت وار ؛
« اونك سسی یارین چیقار ! »

خوجانك اوقیجیلغی .

بر کون « آق شهر » ڭ بکی
خوجا یله اوتوریبوردی .
داها چوبوغنی قهوه‌یی
بیتیرمه‌دن ، اوکا صوردی :

— آمان خوجام ، کنجلککده
« هیچ اوق آتدیغڭك اولدیمی ؟ »

خوجا كولدى ... — دهر ايچنده
« يوق كورەن شيمدى اوقى .

« لاكن ، اسكى زمانلرده ،
« آدم اوقچيلر شاهيدى .
« هپ كزردم اورمانلرده ؛
« هى فلك ، نەلره قييدى !

« كوكده اوچان آق بابالر
« براوقده يره دوشردى .
« تا يدنجى كوكه قادار
« اوق آتديغم اولدى ... شيمدى

« نه اوق قالدى ، نەده ميدان !
« باق ، براوقجى بولده كتير .
« بوكون الك ايى اوق آتان
« بكا نسبت عجمى‌در . »

بك ، اوقچيلق مبتلاسى ،
شاشيرمشدى سويجندن .

— پاشا اوقچیلر باباسی !
« نه یاپاردم اولماسه‌ڭ سن »

« داها دمین ، هندستاندن
« اڭ مشهور بر اوقچی کلدی .
« ایشته ییکیت ، ایشته میدان ! »
خوجا یرنده دوزه‌لدی ،

قیمیلداندی ، شاشقین شاشقین
اللرینی اوغوشدوردی .
دمینکی بوش بوغازلغڭ
نتیجه‌سی نه‌یه دوردی !

ایچندن لعنت ایده‌ردی
اوقه‌ده ، اوقجیلره‌ده !
قورقو رنکنی کیده‌زدی ،
صاپ صاری ، قالدی اوراده .

بوبکڭ عادتی معلوم :
آلت اولانه صوپا چکر .

خوجایه دیدیکه : — قوزوم ،
« شو چاپقینه اعلا درس وير .

« اوقجی شاهی بوراده یکن
« « حریف کلسین ، ار ایسته‌سین !
« ئوله‌جکدم حد ئمدن ،
« نه‌یسه ، وارسین دایاق یه‌سین .. »

« آق شهر » لك اهالیسی
دویدیلر بوماجرایی .
کوله‌رك دیدی کیمیسی :
« بو ، خوجانك بر آلایی ! »

هر نه‌یسه ، بر جمعه کونی
خلق بیریکدی میدانلغه !
صانکه برسلطان دوکونی :
هر کس کلمش ، پاشا ، آغا ...

بزم خوجا آلدی یایی .
« یا الله » دیدی ، برچکدی .

— بو ، سکبان باشینك یایی ؛
« او تام بویله چکه‌جکدی ! »

ایکنجی‌یی آتار آتماز
خوجا آ کلامشدی ایشی !
کوردی‌که هدفه وارماز ؛
دیدی : — ردوسك کشیشی

« تام بوچالیمله اوق آتار ؛
« لاکن آتدیغی هپ بوشه .
« نشانکاهدن اوزاق یاتار ؛
« هله کیت باق قوشه قوشه ! »

هر کس بوتوحاف سوزلرله
کولرکن ـ تصادف بو یا ـ
اوچنجی اوق ووردی هله
نشانکاهك اورتاسنه ! .

خوجا دیدی : ـ حق اویونی
« مشهور مثل ، اوچه قادار .

« کیمسه ئولچه‌مز بوینی ،
« خوجا اوقی بویله آتار ! »

هندلی اوقجی ، اوتانه‌رق ،
شاشدی ، قاپادی دیلنی .
— اوقجی پیری بودر مطلق ! »
دییه‌رك ، اوپدی النی ...

خوجانك « ايچ »ى

خوجافندى ، اوچ آيلرده
هر ناصلسه جره كيدەر .
زاواللى جق قيشده قارده
وعظ ايدەر ، امامق ايلره
كويك آرا اوداسنده
اوتورور نمازدن صوكرا !

اوراده یانارمش اوجاق
قار یاغارکن بورام بورام!
کوی کاهیاسی ، صباح آقشام
خوجایه طاشیرمش قاباق .
هرکون قاباق حاشلامه‌سی ..
خوجانك قیزمش قفاسی !

اوکون کویك جامعسنده
خوجا ینه وعظه چیقمش .
لاکن قارنی پك آجیقمش !
دیمش : — ابجدك « ب » سنده
بیلسه‌کز نه‌لر وار نه‌لر ! .
سویله‌سه‌م ، سوره‌ر سنه‌لر .

لاکن سزه قیصه یولدن
اوکره‌ته‌یم شو ابجدی .
بن دیه‌دم کتاب دیدی !
ابجد : « ویرك صاغدن صولدن » .
اوندن صوکرا طبیر « هوز » :
« بو کویلو ایپلك بیلمز ! »

هوزدن صوكراسی « حطی » .
كوچدر بوكا باشلامه‌سی ؛
دكل قاباق خاشلامه‌سی !
« خوجايه هپ قاباق كيتدی » .
اوندن صوكراسی « كلن » :
يعنی « بو ايشه كله‌من » !

بونك آردنده‌كی « سعفص » .
بو « س » ده نه معنالر وار !
صانمه‌يك كتابه صيغار :
« هركون قاباق يملك عبث ! »
كاغد اولسه دكيز دريا
بو « س » صيغاماز اورايه ..

« سعفص » دن صوكرا « قرشت »
بونده‌كی حكمت چوق ده‌رين ،
يعنی : « كويلو ، همه‌ن ويرك
خوجايه لنكر لنكر ات ! »
اويله قولای دكل مردلك :
بونی آكلايان جنتلك !

الڭ صوڭنده « ضطغلا »
« ضطغ » دیمك « آزیق » دیمك .
یعنی : « سن ویررسه‌ڭ یملك ،
یارین سن ده آزیغلن .
دوغرو جنته واریرسلڭ ! »
بونلر عقلڭزده قالسین !

بوتون کویلو مراقلانمش ؛
آغلامشلر اوزون اوزون ..
لاکن خوجا اته قانمش ؛
کویده ، هرکون بر قوزونك
قیزارمش بودینی یرمش ؛
« ابجد » ه دعا ایده‌رمش !..

خوجالر آبی

خوجافندی بر یاز کونی
ایرکندن قیرلره چیقدی .
هوا او کون پك آچیقدی ..
صانکه طبیعت دوکونی :
ایری داللر قول صالاردی ،
بوجکلر زورنا چالاردی .

خوجا دیدی : « دوکون درنك ،
« داوول زورنا ، هپسی تمام !
« هله بکا براز بمك
« اولسه دیردم بویوك بایرام !
« چنکی چاغناق هپسی حاضر ،
« لاکن آچلق یورهك قازیر ... »

بو طبیعت چوق قیدسز !
هیچ بوزمادی شنلکنی .
اووالره کوزهل مایس
ویرمش نازلی بنلکنی .
صانکه بر قهقهه سیلی
قیرده اسن دوغویلی !

خوجا باقدی قارشیده‌کی
اورماندن طاشار قهقهه .
« نه‌یه دوره‌یم بن داها ،
« بورده آخلاط واردر بلکه !
« آخلاط یوقسه بوقدر قوش
« نه‌یه بورده یووا طوتمش؟ »

خوجا کیردی اورمانلغه
آخلاط بولمق امیدیله !
« حتی قوزالاقلر بیله
« بولسه‌م ییرم ؛ بو آجلغه
« داوول زورنا پارا ایتمز .
« آچ معده برشی ایشیتمز ! »

بالطه کیرمه‌مش بر اورمان !
صانکه داللر هپ اورولمش ..
یشیللکلر آراسندن
خفیف بر ایشیق کورولمش .
خوجا کولمش : « توحاف اورمان !
کون کورور تپه جامندن ... »

یشیللکلرک آلتنده
یشیل بر آیدینلق واردی .
خوجا صولنده صاغنده
ایری آخلاطلر آراردی .
بردن بره کولدی یوزی ،
دیدی : « هی آخلاط اوکوزی !

« آرمود دورسون تا یانکده ،
« سن کور کبی کورمه‌دن کچ !
« کنجلك قالمشسه قانکده
«-چیق داله ، اولمشنی سچ ! »
بزم خوجا چوق اوبوردی ،
چیقدی ، بر داله اوتوردی .

خوجا اورده ، بر بر
آرمودلری آتدیریردی ؛
کولیوردی : « بو آخلاطی ،
« مشهور مثل ، آییلر یر .
« بن دکلم قابا دایی ؛
« باری ، کله‌سه بر آیی ! »

خوجانك شاقا مقصدی ؛
لاکن عکسیلك اولوریا !
داها بیتمه‌دن لاقیردی ،
کوزی ، ایری بر آیی‌یه
تصادف ایتدی ، صاراردی ؛
قورقودن کوزی قاراردی !

اوكوز قادار بر بوز آتى
آشاغيده خوموردانيردى .
آغزنده آرمودڭ طادى ...
خوجا ديدى : « تويلو دابى ،
« مطلق بورايه چيقه‌جق .
« بر بر يوق اوندن قاچاجق ... »

تويلو دابى ، ياواش ياواش ،
آخلاطه طيرمانيوردى .
خوجاده آرتمشدى تلاش ،
قورقوسندن يانيوردى .
ديردى : « شيمدى قالدڭ بابا ! »
چاليشيردى صاقلانمه‌يه .

تويلو دابى يوكسه‌لدكجه
خوجاده داها چيقاردى .
لاكن جانندن بيقاردى :
« نرده‌يسه او ايزى بنجه
« مطلق اكسه‌مدن ياقالار ،
« اوندن قابل دكل فرار ... »

آتی چیقدی ، خوجا قاچدی
بویله تا تپه‌یه قادار .
آتینك پك قارنی آجدی :
نه بولسه کوروده‌یه آتار ،
آییرمازدی ایی فنا .
خوجا دیردی : « بز الك صوکه ! »

لاکن بوکا سزده شاشلك :
آتی کورمه‌مشدی اونی .
آرالرنده ، اوچ آرشین
بیله یوقدی ... « اوکی صوکی
« آتی‌یه یم اونق قسمت ؛
« بو اخلاطه یوز بیك لعنت ! »

توپلو دایی ، ساکن ساکن ،
اعلا قارتی دویوردی .
معده‌سی شیشنجه لاکن
باشقا تورلو اصول قوردی :
چوروکلری آتاجقدی ،
صوکرا کیدوب یاتاجقدی .

توپلو دایی ، سرسم سرسم
همەن اطرافه صالديردی ؛
بر آرموود آلوب قالديردی
کونشه .. « يوو ، بن ایستەمم ! »
دیيه باغيرنجه خوجا ،
قورقدی ، دوشدی توپلو قوجا !

پردە : جانسز قوجا آيی
قلعه کبی یاتيوردی .
خوجا : اشسز قابا دایی !
بر چوق یالان آتيوردی .
صانمەيك خوجا ارکلەمش ؛
آيی ، خوجادن اورکمش !

خوجانك بينيجيلكى

بزم خوجا ، بر مجلسده
دم وورمش بينيجيلكدن :
— كچن صباح ، قارده ، سيسده
« چيفتلكه كيتمشدم ايركن .
« بريسنى كوره جكدم .
« كلشكن ، كنزه‌يم ديدم !

« ئوكادن آچيلدى هوا ،
« براز دولاشدم قيرلرى .
« برده باقدم ، چوق حاشارى
« بر حيوان اوتلار اوراده!
« بينيجيلك : اسكى دردم ،
« همه‌ن آتلامق ايسته‌دم ! »

ديكله‌ينلر شاشوب قالدى ...
— آمان خوجا ، ديمك سنك
« برده وار بينيجيلكك ! »
خوجا بر رؤيايه دالدى .
دوشونوردى دالغين دالغين ..
— ياهو، خوجا ، نه‌يه دالدك ؟ »

— هى كيدى كچن زمانلر !
« شيمدى هپسى بر حكايه .
« آكلاتسه‌م يوره‌كلر اوينار
« بونه قهرمانلق ! » دييه .
« زال اوغلنى مات ايده‌ردك ،
« تا قاف طاغنه كيده‌ردك ! »

یالواردیلر ، یاقاردیلر ،
خوجایی قاندیرمق ایچین .
ماصاله باشلادی تکرار ؛
— بن آکلاته‌یم ، سز سچك !
« بو باشمدن نه‌لر کچمش ،
« هپسی بر برندن مدهش !

« برکون بن بحث طوتوشدم
« آتلامق ایچین بر یاردن .
« اون آرشینلق بر اوچوروم !
« نه قادار بزم دیاردن
« اش دوست وارسه ، دیدی : یاپمه ،
« بوعناد یولنه صاپمه !

« لاکن کنجلك تام دلیلك .
« عناددن کوزمز قیزمش !
« هیچ نصیحت دیکله‌مه‌دك ؛
« سیسلی بوزلی بر قارا قیش
« هرکس اوجاق باشنده یکن ،
« بوله دوشدك ایرکن ایرکن ...

« شقا دكل ، يوز كشيدك !
« هپمز اوسته بينيجی ..
« قلين غوجوقلری كيدك !
« اوستمزده برر اينجی
« كبی پارليوردی قارلر .
« يولی ، صوئوغی كيم آرار !..

« هانی سيوری حصارده‌كی
« علی پهلوان ، شو يوروك ،
« اوده برابردی ... ايكی
« ساعت درت نعله يورودك ،
« تام دالمشكن دوغان كونه ،
« كلدك اويارك اوكنه !

« بو ايش دكلدی اويونجاق ..
« شقا دكل ، جان بازاری !
« آتلايامازسه‌م بو ياری
« سردن كچه‌جكدك مطلق .
« قولای دكل ، ييكيتلك بو ،
« ييكيتلرده اولماز قورقو ! »

هپسی مراق ایدییوردی
ناصل آتلایه‌جق دییه !
لاکن خوجا حکایه‌یه
دوام ایتمیه‌رك صوردی :
— وارمی « علی » له کوروشن ؟
هپسی‌ده باغیردی : — بن ! بن! »

خوجا باقدی : یالانجینك
مومی یاتسیده سونه‌جك ؛
دیدی : — باقدم‌که بوش املك !
« ذاتاً دیمشلر : صاقینك
« هر بر کوروننن قضادن !
« واز کچدم بو آتلامه‌دن ! »

دیکله‌ینلردن بریسی
کوله‌رك دیدی خوجایه :
— حکایه‌نك باشی اعلا ،
« لاکن اویتادی کریسی !
« اکر مردلکسه مرادك
« بو یاردن آتلامالیدك ! »

خوجا « لاحول » چكه‌رك
صالالادى دوردى باشنى ،
— اوغلم ، ديدى دقت كرك ،
« خوجا گز آلمش ياشنى ،
« بيلمسه‌يديگز « على » يى
« آتلامازميدم بر ايى ؟.. »

خوجانك جوابى

خوجانك چوقدر هنرى ...

بركون آبداللردن برى
خوجايى سوقاقده بولمش ،
قوشمش ، بورننه صوقولمش ؛
بويوك بر اهميتله
ديمش : — خوجام همت ايله !
« چوق بويوك بر مشكلم وار .

« هپ عاجز قالدی خوجالر .
« سن بويوكيسك هپسنك ؛
« بیلسه‌ڭ بیلسه‌ڭ سن بیلیرسك : »

خوجا بو حالدن شاشيرمش ؛
آق صاقالنی قاشيرمش ؛
ديمش : « فنا ياقالاندق ،
قاچمق قابل دكل آرتق ! .. »
لا كن اصلا رنك ويرمه‌مش ؛
« هايدی اوغلم ، آ كلات » ديمش
نه بيلسين كه حريف آبدال !
بكلرمش جدی برسؤال ...

آداجغز كولده ياز ، قيش
بيقانير ، آبدست آليرمش .
لا كن بويله ايركن ايركن
كولده آبدست آليوركن
عجب نه طرفه دونمك
لازم ؟ .. اوكا ، بونی بيلمك

بر تورلو نصيب اولمامش ،
ديمك چله‌سى دولمامش !

گيتمش تا كرسى نشيخنه ،
جواب آلامامش كينه .
بوتون شيخلر ، مدرسلر
بوسؤاله قارشى كولر ،
گجرلرمش ... اوشاشيرمش ؛
بو بويوك دردى طاشيرمش
سنه‌لر واركه ايچنده .
حتى بودردله ، گچنده ،
كولده ، يالكز دوشونوركن
اتوابلرى اوچمش يردن !
چيقمش گيتمش اويله چپلاق !

خوجا باقدى : حريف احمق !
احمقك‌ده الك سچمه‌سى ...
هيچ كولومسه‌مدى ؛ سسى
او الك جدى آهنكيله
عكس ايتدى : — باق اوغلم ، دبگمله :

سؤالك حقيقتاً کوچ ،
بونی اویله هر ایکی اوچ
کتاب اوقویان صاریقلی
حل ایده‌مه‌مکده حقلی !
ای اولدی ، کلدك بکا ،
صور هر ایشی اربابنه .
هر نه‌زمان صوده اولسه‌ك
کوزکی اثوابلرکدن
بر دقیقه‌جق آییرما ،
صاقین دونمه باشقا یانه ...
صورمه بندن اوزون حساب ،
بو سکا کسدیرمه جواب !

خوجا ایله دره بکی

اسکیدن ، اناطولیده
هر یرده بر بك تورەمش .
بونلرك هپسی ده ، مدهش
برر « قازیقلی وویوودا » !
دیلر کسر ، دیلر آصار ؛
هر کسی قاوورور قاصار !

بر كون بو بكلردن برى
بزم خوجايه راست كلير ،
خوجا بو ! .. تورلو لاف بيلير ،
چكيلوب بر پارچه كرى
ديركه : — آمان افندمز ،
بر هفته‌در نره‌ده‌يديكز ؟ .. »

دره‌بكنك عسكرى
اورده ، ياقين بر كويده‌يمش .
هر ناصلسه الى دكمش ،
كيتمش ، برهفته‌دن برى
اوراده‌يمش ، يكى كلمش .
— لاكن اوكوى نه‌كوزه‌لمش ! »

خوجا صوردى : — بارى اورده
اكله‌نديكزمى ايجه ؟ »
— آمان خوجام اونى صورما ،
« داها ايلك كيتديكم كيجه
« دهشتلى بريانغين اولدى ؛
« كوكه آل آله‌ولر دولدى .

« صباحی ، قودوز بر کوپك
« بر اختیاری ایصیردی .
« غیب اولدی برسورو اینك ؛
« بربوغا باغنی قیردی :
« یارالادی اون رنجبری .
« نه‌یسه ، کتیردیلر کری :

« ایرتسی کون . طاغدن مدهش
« برسیل ایندی ؛ خوش منظره !
« ده‌کیز اولدی دونکی قارا .
« یالکنز اوچ بش آدام کیتمش :
« او آقشام کویی قورد باصدی ؛
« بر قادین کندینی آصدی .

« صباح ، اختیار بر آدام
« مراقلانه‌رق چیلدیردی .
« اوکله‌ین ، ییقیلان بر جام
« برینك باشنی قیردی .
« ایرتسی کون چوکدی براو ؛
« اوکیجه آتشدن بردیو

« كبي ييلديرم ... » داها لاف
آغزنده يكن ديدى خوجا :
— آمان بكم ، براز انصاف ،
« هر نه يسه ، چابوق دوندك آ ؛
« اكر ايتمه‌سه‌يدك تلاش
قالمازدى طاش اوستنده طاش : »

خوجانڭ دیدکی

طوپراقلرڭ چاتلادیغی
آتشلی بر تموز چاغی
خوجافندی چیقدی یوله !

اوزون تارلالر صاپ صاری ،،
یول ده تام یوقوش یوقاری ؛
خوجاباقدی صاغه صوله :

اوکله وقتی ، کونش قیزغین ..
شو یالچین ، قاورولمش طاغك
تا تپه‌سنه چیقاجق !

کوکده نه بولوط ، نه بر قوش ؛
یالکز ، بیتمه‌ین بر یوقوش ؛
قاووران ، یاقان بر صیجاق !

براز صوکرا حالسز قالدی ،
دوردی دوشونمکه دالدی :
— هی دیم ، ، نه عکسی دنیا !

« زنکینلره آت ویرمشسك ،
« قوشلره قانات ویرمشسك ،
« بکا بر مرکب یوقمی یا !.

آیاغم قالقه‌یدی یردن ... »
داها لافی آغزنده یکن ،
باقدی : قوصقوجه بر انسان

طاغ کبی ، بییقلر بالا ،
یانندەکی طایی قوله ؛
آلتنده طورو بر حیوان .

خوجا ، آتمزین سەویندی ،
آرتق ایش رجایە بیندی ؛
اونوتولدی سلام صباح !

— آمان اغام ، همت سندن ،
« بویوللردە ازیلدم بن ،
« یوقسە ئولەجکم واللە !.. »

حریف قاشلرینی چاتدی ؛
خوجانك یورەکی آتدی :
— غالبا چاتدق بلایە ! »

— مسکین حریف ، هایدی داوران ؛
« سکادەمی لازم پالان !
« گل ، یاپیش شو یورغون طایە : »

آتمشدی رنکی خوجانك ؛
میریلداندی : — آقاجانك
باق زورینە ، های مندەبور ! »

اویلەیا ، ایسترکن اشك ،
اوستەدە طایی چکەجك ...
بو ، قانبور اوستنە قانبور !

— امان آغام ، مرحمت ایت ! »
— باق هله ، قوصقوجه ییکیت
« مسکین مسکین چوکمش دورور .

« هایدی حریف ، دورماسهك آ ،
« یوقسه » بو تنبلك سکا
چوق بهالی‌یه اوطورور ... »

داها قاپانمه‌دن آغزی ،
خوجا شدتلی برصیزی
دویدی : شاقلامشدی قیرباج !

کوردی : یوق بونك آلایی ؛
همه‌ن صیرتلاینجه طایی
یورودی ، یوق باشقا علاج !

آتلی بك کیفلنمیشدی ؛
بیکیرینی سوروب دیدی :
— تنبل حریف ، قوشه قوشه ! »

آتلی قوشار ، خوجا قوشار ؛
طاغلری ، طاشلری آشار .
دیردی : « لعنت بو یوقوشه ! »

کونش قیزغین ، یوکی آغیر ..
خوجا دیردی : « ایستر باغیر ،
ایستر چاغیر ، هپ نافله . »

آراده اینئجه قامچی
سویله‌نیردی : — بوده « باج » ی :
ایلرلرکن جان هولیله .

آز کیتدیلر ، اوز کیتدیلر ،
دره تپه دوز کیتدیلر ؛
چیقدیلر طاغك باشنه ،

صیرتندن طایی فیرلاتدی ؛
بردن بره چوکوب یاتدی .
حریف شاشدی تلاشنه !

همه‌ن برطوقات عشق ایتدی ؛
صوکرا قاه قاه کولوب کیتدی .
خوجا دیدی : — بوده جابا !

« اللهدن ایسته‌دم اشك ،
« کونده‌ردی بکا بینه‌جك ؛
« یاکلیش‌می یابدم عجبا ؟ .. »

خورجابلر آی دده

بر ییلدیزلی یاز کیجه‌سی،
قیرده بوجکلرك سسی
سینمش طاغنه طاشنه ..

خورجا صبجاقدن بوکالدی ؛
الله باقراجی آلدی ،
ایندی قویونك باشنه .

قورباغه‌لر کسیك کسیك
اوترلردی؛ بر کولکه‌لك
کبی هر طرف دورغوندی .

خوجا ، کرینه کرینه ،
کیتدی تا قویو یرینه ؛
بللی حالندن ، یورغوندی .

آ کارق کنجلك چاغنی
آچدی قویو قاپاغنی .
صویه باقینجه شاشیردی :

طوپارلاق یوزلی آی دده
آغلایوردی صو اوستنده !
روحی الملر طاشیردی ...

خوجا بك آجیدی اوکا ..
دیدی : — صولرك قوینه
« دوشمك نه بویوك فلاکت !

« باق ، ناصل بوكمش بوینی !
« باری قورتاره‌یم شونی ؛
« دعا ایتسون بوتون امت !

« يوقسه كوك آيسز قالاجق ،
« عالم ظلمته دالاجق ؛
« بيلنميه‌جك آى باشى ! »

دوغرويدى : قويو ايچنده
صيقيشمش قالمش آى دده ،
بلليدى كوزينك ياشى ...

خوجا قندى صوك غيرتله
قوواسنى آلدى اله ،
اونى قورتارمه‌يى قوردى !

چكدى باقدى : قوواسى بوش ،
قويوده آى دده ، سرخوش
كبى صاللانوب دورويردى .

قيزدى : — هاى عكسى شيطان هاى !
« بينه‌مه‌دى شو شاشقين آى ،
« آتدينم قوجا قووايه !

« غالبا پك سرسم اولمش ،
« بلكه قارنته صو دولمش ؛
« حالى يوق چاپالامه‌يه ... »

تکرار قوواسنی آتدی ؛
لاکن آی چیقمایوب یاتدی ،
صو اوستنده ، پك ادالی !

دالغین ، صولره یاپیلمش ؛
خوجا دیدی : — بوبایپلمش ،
« شیمدی ناصل چیقارمالی ؟ »

اوزون ساعتلر چالیشدی ،
صوکنده عقلی قاریشدی ؛
باغیردی : — بو صوك قووا . ها !

« چیقمازسه‌ك ، براقه‌جغم ،
« راحتمه باقه‌جغم .
« ایستر چیق ایسترسه‌ك چیقما ! »

بوسوزلری سویله‌یه‌رك ،
آتدی صوك قووایی ، تیتره‌ك
اللرله ، یاواشجه ، چکدی . .

بو ایش خوجایی پك اوزدی ؛
دوشدی آنسزین صیرت اوستی !
سه‌وینجندن ئوله‌جکدی :

یوکسلك ،ییلدیزلی قبه‌ده
پارلایوردی او آی دده ؛
چکیك کوزلری نشئه‌لی !

خوجا کولدی : — کیدی چاپقین ،
« شو قویوده قالاجقدك
« اولماسه خوجانك الی !

« طادینی طاتدك قویونك !
« باری قدرینی بیل بونلك ؛
« آرتق خوجاکی اونوتما ! »

صوڭرا دیمش : — ملعون قویو ،
« براق آرتق شو پیس خویی ،
« هر کوردیککك آیی یوتما ... »

مرجانك چوجوقلغى

خوجامز ، چوجوقلغنده
چوق ياراماز بر شيطاندى ؛
اوكا آناسى باباسى
نه ديسه عكسنى ياپار ؛
بويله ترس بر آفاجاندى .

هله قیزنجه قافاسی
اوی بر برینه قاتار ،
بولغوری دره‌یه آتار ،
طامه چیقار اورده یاتار ،
توحاف ، عکسی بر انساندی !

اونی قارشیدن کیم کورسه
مطلق دوراماز کولردی .
« ینه کیم بیلیر نه هرزه
« یومورطه‌لار آقاجان ! » دیردی .

حقیقةً ، بو آقاچان
یاپیوردی بیلك توحافلق .
بر شی یوق کوزندن قاچان ؛
یاپدیغی دکلدی صافلق !

صافلق پرده‌سی آلتنده
فنالقلری صایاردی ؛
« کسکین قیلیج دورماز قینده : »
دیه عقلنه اویاردی .

لا کن چوجوق عقلی بویا ،
اوصانمازدی موذبلکدن .
دیسه‌لر : « کیت اوینامه‌یه ! »
باغیریردی : « کیده‌مم بن ! »

« اوطور » دیسه‌ڭ ، قوشار قاچار ؛
« کیت » دیسه‌ڭ اوطورور قالیر .
قیشین ، قاپیلری آچار ؛
یازین ، صوتوقدن بوکالیر .

صیجاق ، سا کن بر یاز کونی
کیتمشلردی ده‌کیرمنه .
چووالڭ بویوکنی
اشکه قویدیلر ینه .

باباسی ، قالان بر اوفاق
چووالی صیرتنه آلدی .
کوجوك نصرالدین ، پك شاقراق
بر کوی تورکوسنه دالدی .

اشلك اوكده ، بابا اوغول
یورودیلر یاواش یاواش .
قولاغنده چالسه‌لك داوول
کوچوك منلا ایتمز تلاش !

ساعتلرجه یورویه‌رك
کلدیلر چایك باشنه .
کوچوك منلا شاشاردی پك
باباسنك تلاشنه .

چای اوستنه برقاچ تخته
اوزاتیلمش « کوپرو » دییه .
بابا دیدی : — آرتق بخته ،
« اشکی سورمه درهیه !

« شوراسی کچید یری ؛ سن
« قورقده آدیم آتما منلا !
« کوپرودن کچه‌جکم بن
« آرقامده‌کی چوواله ! »

عکسی چوجوق همەن سوردی
اشکی دورغون درەیه !
باباسی اونی کوروردی
یان کوزله « های عکسی ! » دییه ،

اختیار ، بردن ، باغیردی :
— آمان اوغلم براز دقت !
« صاغدەکی چووال آغیردی ؛
« صولدەکنی چکمه کوزەلت ! »

مخصوص بونی سویلەمشدی
صولدەکنی چکسین دییه ،
کوچوك منلا همەن دیدی :
— باقلك سز شو عکسیلکه ! —

— باباجغم ، سکا قارشی
« قصورم چوق ، اونوتمادم ؛
« بولوتجه قدر بویاشی
« هیچ بر سوزکی طوتمادم ،

« بارى امريقه لى بو سفر
« اولديغى كبى يابه‌يم .
« بزم اسكى قباحتلر
« دفترينى‌ده قابه‌يم ! »

داها سوزى بيتيرمه‌دن
چكدى صاغده‌كى چووالى .
يووارلاندى هپسى بردن ..
شو عكسيلكه باقمه‌لى !

آرقه‌سنده بياض غوجوق ،
كوليبوردى عكسى چوجوق ! .

خوجانك خرمنلرى

خوجافندى ، ينه بريل
بر كويه جره كيتمشدى .
دوكمك زمانى كلنجه
خوجامز دوشدى سويجه :
چونكه ، او سنه ، محصولك
چوقلغنى ايشيتمشدى .

لاكن كويلو چوق يالانجى ،
ويرديلر اسكيسندن آز .
ديديلركه : « بوقازانجى
« سن دفتريكه ايراد ياز !

« بوسنه محصول چوق فنا ؛
« باش آلمادق ياغمورلردن .
« اويله اولماسه‌يدى ، سكّا
« ويرمزميدك باطمان باطمان !

خوجا بيليور ، محصول چوق ،
لاكن بونلرده حيا يوق ،،
تام‌ده خرمن زمانيدى !
اوده قيزدى : « پكى » ديدى ،
« بن‌ده سزه روزكار ويرمه‌م
« بونده كيم غيب‌ايده‌ر بيلمه‌م . »

خوجا « روزكار ويرمم » دييه
همه‌ن چيقدى بر تپه‌يه ،
قوجامان بر حاصير كردى ...

کویلیلر روزکار بکلردی ،
خرمنی قالدیرمق ایچین .
قونوشورلر ایچین ایچین :

« بو ایشلك سببی بللی .
« خوجانك مبارك الی
« بزم روزکاری قاپادی .
« دیمك ، روزکارلره قاضی
« اولمش بو مبارك خوجا ! »

بر طرفدن‌ده قوصقوجا
قاپ قارا قالین بولوطلر
کوکده کزوب طوریبوردی .
هپ یوره‌کلر وورییوردی
« محصول محو اولاجق » دیه .
نه‌یسه ، کیتدیلر تپه‌یه .

دیدیلر کویك اعیانی :
— خوجام ، شو بزم خرمنی
« صاوورمه‌یه براز روزکار
« لطف ایتسه‌کز ! خرمنجیلر

« سزه اسکیسندن فضله
« ایکی قات پای ویره‌جکلر ؛
« فقط بر یاغمور یاغارسه
« چوق زیانه گیره‌جکلر !
« سزدن محجوبز بوسفر ؛
« لاکن بونلر عفو ایدمیز ! »

خوجافندی بو سوزلری
صوڭ جدیتله دیڭله‌دی !
بوتون کویلونڭ گوزلری
اوکا دیکیلمشکن ، دیدی :

— دایملر ، باقلڭ ، بوسفر
« سویلرسه‌گز ینه یالان ،
« بویوك بر قاصیرغه اسر ،
« اثر قالماز آنبارلردن !

« هایدی حاصیری قالدیرك ،
« قوشڭ صوڭرا خرمنلره .
« خوجا سوزینه آلدیرڭ ؛
« بن تنبیه ایتدم روزکاره ! »

خرمنجیلر سەوینەرك
همەن قوشدیلر تارلایه ؛
صانکه روزکار تیترەك تیترەك
باشلامش کبی چیقمایه ...

صوکنده بوتون کویلیلر
آنبارلری دولدوردیلر .
قورقمشدیلر کچن سفر ،
هپ سوزلرنده دوردیلر .

اوسنه ، خوجانك پایی
آشدی اون چووال بوغدایی .
خوجا کولدی : « نەتوحاف ایش !
« وارمی بویله شی ایشیتمش !
« قسمت ، بعضی « الدن کلیر !
« بعضی ییلده یلدن کلیر ... »

خوجانڭ كرامتى

خوجا بر كون كوروشوركن
بحث آچدى كرامتندن .
ايكى ديز اوستنه چوكدى ،
نه‌لر ، نه‌لر صايوب دوكدى :

كيجه‌لرى هيچ ياتمازمش ،
بو دنيايه كوز آتمازمش ؛

دنیاده نه وارسه بوشنمش ،
انسانلی برر سنرخوشمش .

کورمزلرمش حقیقتی
بیلمزلرمش عاقبتی .
لاکن کندیسی ... او باشقا ،
دالمش پك دەرین برعشقه .

روحی عشق ایله دولویمش ،
یولی : اولیا یولویمش !
قاپاینجه کوزلرینی
بو دنیانك هر یرینی
کوریبورمش ، اوزاق ، یاقین :
یالان صانمه‌یکز صاقین .
یمنك بیکی بر یارا ...
او باقمازمش انسانلره ،
هر بر حالی خوش کورورمش ؛
ذاتاً دهری بوش کورورمش .

دیکله‌ینلر بوتون شاشدی ؛
هرکسك کوزی قاماشدی .
لاکن قهوه‌جی : عقللی

بر آدامده‌ی ؛ او ، صاقاللی
دده کیرمنده آغار تمامش ؛
هیچده یاش یره یاتمامش .
چکوب اوزون چوبوغنی
صوردی : — خوجا ، سکا بونی
« اوکره‌تن یا کلیش اوکره‌تمش .
« بوکا ، بزم شاشقین عمش
« بیله قولایجه ایناتماز ...
« هله بکا آ کلات براز
« شو اسکی کرامتلری . »

خوجا کولدی : برر برر
آ کلاتدی چوق کرامتلر
« اونی قاندیریرم » دییه .

لاکن حریف بوش کولکه‌یه
ایناتان طاقمدن دکل ..
کوله‌رك دیدی : — ای بیلل ،
« بن صاچمه سوزلره قانمام .
« هر ساخته‌کاره ایناتمام .
« کرامتك وارسه کوستر ،

« یوقسه سکا » باق ، نه دیرلر :
« یا مرائی ، یا ساخته‌کار ... »

خوجا ، قیزمایه‌رق ، تکرار
دیدی : — آرقاداش ، نه توحاف
« انسانسڭ ! دیکله‌مه‌دن لاف
« اولو اورته حکم ایده‌رسڭ ؛
« ولی‌یه مرائی دیرسڭ .
« بن چاغیرسه‌م ، بوطاغ ، بوطاش
« کلیر بکا یاواش یاواش .
« چیقسه‌م یشیل یاماچلره
« حکم ایده‌رم آغاچلره .
« اونلر بنمله قونوشور ؛
« حق اری حقه قاووشور !
« ایناڼمازسه‌ڭ ، شو قارشیکی
« سوکودی چاغیرسه‌ق .. »
— یکی !. »

دییه باغیردی قهوه‌جی .
خوجانڭ قاریشدی ایچی .
— کل بورایه یا مبارك ؟. »
دییه باغیردی ، اڭ یوکسك

صداسیله تام اوچ دفعه .
باقدی : کلیور ، صوکنده
یورودی سوکوده دوغرو
دیدی : — اللهك هر قولی
« بر طبیعتده اولمازیا ؟
« بوسوکود عکسی غالبا .
« لاکن یوق اهمیتی ...
« حق اری کبری ، نخوتی
« سومز اما ، معذور کورور .
« طاغ کلزسه آبدال یورور !.. »

خوجا ایله صوباشی

« آق شهرك » ڭ صو باشیسی
آوه عاشق بر آدامدی .
طوپلانه‌رق خوجا ، قاضی
آودن بحث ایده‌رلر ؛ تازی ،
كوپك لافی اكسیلمزدی ؛
حریف باشقا شی بیلمزدی !

لاکن صو باشی چوق خسیس ،
قهوه چوبوق یوق اونده .
برکون خوجایه دیدی : — سز
« بکا بر تازی ویرکده
« بویوته‌یم اونی ، کندیم
« هیچ تازی بسله‌مه‌مشدم . »

صو باشی بو !.. ایرته‌سی کون
خوجا همه‌ن کویه کیتدی .
چوبانلره بویوك دوکون !..
بر کوپك سپارش ایتدی .
آرادیلر ، طارادیلر ،
کلدی بر کوپك ، آت قادار !

ایری چوبان کوپکنی
خوجا سوینجله کتیردی .
« شیمدی صو باشی بر ایی
« سه‌وینوب کوله‌جك ! » دیردی .
خوجا چکر ، کوپك خیلار ،
یورودیلر شهره قادار .

ووردی أوك طوقاغنی
اوشاقلر قوشوب آچدیلر ،
لاکن اونك چوماغنی
کورنجه ، کری قاچدیلر .
« چوماق » : بو کوپکك آدی !
خوجا ، دقیقه دورمادی .

چیقدی ، چوماغیله کیردی
صو باشینك اوداسنه .
مجلسه بر سلام ویردی
دیدی او مبتلاسنه :
— بوش کچیرمه‌یك بو یازی ،
« ایشته سزه اعلا تازی ! »

اورده‌کیلر ، شاشقین شاشقین
باقیورلردی خوجایه ..
— بو لطیفه حددن آشقین ! »
دیدی ، اختیار قوجایه ،
کوزی بارلایان صوباشی .
خوجانك یوقدی تلاشی !

— بو تام بر چوبان کوپکی .. »
خوجا آتیلدی : — اویله‌یا !
« بو ، تازیدن داها ایی ؛
« ییه‌جك لازم تازی‌یه .
« بو اوده یوقکن ییه‌جك ،
« کوپك تازی‌یه دونه‌جك !.. »

خوجانك یاتاغانی

خوجا هنوز بر صوفته‌یکن
یاساق‌مش سلاح طاشیمق .
بر کون دوشورمش اوستندن
سوقاقده قوجا بر بیچاق .

یاساق صیقی ، بیچاق ایری :
قیلیج قادار بر یاتاغان !
خوجانك دونمش کوزلری ،
دوشونوب قالمش بر زمان .

براز صوکرا چیقارمشلر
صوباشینک قارشیسنه .
قاضی ، مفتی هپسی ده وار ...
— منلا ، شهرك چارشیسنه

« بویله قوجه یاتاغانله
« نه یه چیقدڭ کوپه کوندوز ؟ »
بو سؤاله دیمش منلا :
— افندم ، معذور کورکز ،

« شیمدی کیدییوردم درسه ،
« اورده دوشورمم المدن .
« بریسی یا کلیشلق ایتسه
« دوزه لتیرم اونکله بن ! »

آرتق قیزمشدی صوباشی :
— بو نه یالان ، به هی منلا ،
« درسده یاپیلان یا کلیشی
« بویله قوجه یاتاغانله

« دوزه‌لتملك ایجاب ایتمزیا ؟ »

خوجا دیدی جدیتله :

— چاتارسڭ که بعضیسنه

« اوفاق کلیر بیچاق بیله . »

خرمن بایرامی

برزمان ، آناطولیده
دهشتلی برقیتلق اولمش ؛
هرطرف آچلرله دولمش .
دنیا بو ! هله اوزمان
برطرفه برطرفدن
ارزاق کتیرمك نه‌اوزاق .
اوسنه کیدنجه قوراق

هرطرفه آچلق چوکمش ،
حیوانلر تویی دوکمش .
جانلی بکزلر صارارمش ؛
بر آووچ آربه آرارمش
چولوق چوجوق برچوق انسان .
چوقمش آچلقدن قیریلان ...

خوجا فندی او صیراده
بر کویه کیتمش ؛ اوراده
باقمش هرطرفده بوللق !
دیمش : — نه کوزل یر بولدق !

« هر براوده بول بیه‌جك .
« هیچ سوز یوق بوکا دییه‌جك .
« هر کوشه‌ده بوره‌ك ، طاتلی ،
« قایماقلری سکسز قاتلی !
« چوق یرلره کیتدم اما
« بویله یر کورمه‌دم داها .
« هله خلقی نه اکرامجی !
« ممکن اولسه ، الده قامچی ،
« زورله اکرام ایده‌جکلر !

« مسعود ممالکت ، کوزەل یر ...
« هله بوقیتلق وقتندە
« حتی کیتسەڭ چینه ، هندە
« بویله بر کوی بولامازسڭ !
« وارسین خوجا بوردە قالسین ... »

سوزلری بیتمەدن داها
قوپدی بر اوزون قهقهه !
خوجا باقدی : براختیار
کولیوردی تکرار تکرار ..

— هی اللهم ، بویاشمه
« کلدم ؛ کلەدی باشمه
« بویله بر احمقه چاتمق !
« بە هی شاشقین ، بە هی احمق !
« بە هی یابانڭ آدامی !
« بوکون مؤمنلر بایرامی .
« اگر دون کلسەڭ بورایه
« نە اون واردی ، نەدە حلوا ! »

صو صيوردی بزم خوجا ..
لاکن صوکنده قوصقوجا
بر آه چکدی یوره کندن !
دیدی : — بابا ، حقلیسك سن .
« باری هر کون بایرام اولسه ،
« هر بر بوره‌ك ، طاتلی طولسه !
« یوقسه ، محمد امتی
« چکسونمی بو اذیتی ؟ .. »

خوجا ایله خیرسز

خوجا بر کیجه اویقودن
بر کورولتویله اویاندی .
— بو صیچانلردن الآمان !
« کدیلر بیله اوصاندی . »
دییه‌رك هیچ آلدیرمادی ،
باشنی‌ده قالدیرمادی .

لاكن باقدی كه كورولتو
پاره‌لرك دكل .. — آمان ،
برى وار !. « ديدى ، ياتاقدن
فيرلادى ، ياواشيجه كولدى .
— شاشقين حريفه تام عجمى !
« شيمدى شوتى بوزمق دمى ....

ياواشيجه آچدى قاپى‌يى :
ياتاق ، يورغان بوتون اشيا
دولدورولمش جوواللره !
— حريف اونوتمش صانيغى‌يى :
« مادام لازم‌مش طاشينمق ،
« نه ايچين بندن صاقينمق ؟

خوجا « لاحول » چكه‌رك
طوپلادى پيلى پيرتى‌يى .
برده باقدى : حريف ، قيى
قيى كيدير ، كيزله‌نه‌رك ؛
آرقه‌سنده دولو جووال ..
خوجا باغيردى : — هى ، حمال !

« مادام چیقیورز اودن
بویله کیجه وقتی ، اشیا
« بوتون عالم اویقوده یکن
« کیزلیجه کوتورولمزیا !
« صباح اولسون ، هله بکله ،
« چالیشیرسك کونده لکله ! »

خیرسز بونی دویار دویماز
فیرلاتدی چووالی قاچدی .
خوجا کولدی : — کیدی حایلاز !
« کیجه باشمه ایش آچدی .
« نه یسه ، چوق شکر بوکاده .
« حمال حقی ویرمه دك یا !.. »

خوجا ايله خوروز

صيجاق بر ياز كونى ... خوجا
كيدەردى «سيورى حصار» ە ؛
الندە طاووق قفسى ..
لاكن حيوانلرڭ سسى
چيقمازدى ... خوروز كوشەدە
پك غملى بر بيوك ددە

تکینیله اوطوروردی .
طاووقلر بزکین دوروردی
هم صیجاقدن ، هم قفسدن ؛
بیقمشلر بو طار محبسدن !

او کون هوا چوق آغیردی ...
خوجا تورکولر چاغیردی ،
کندینی آووتمق ایچین .
دوشونیوردی : « برهچین
اولسه‌ده درددن قورتولسه‌م ! »
حقیقتاً روزکار بر « سام »
کبی قیزغین اسیوردی ،
نفسلری کسیوردی .
عادتا بر چول هواسی ..

براق بر تموز سماسی
اورتاسنده یانان کونش
یره قوجاق قوجاق آتش
دوکیوردی ... بوجکلرك
سسی تارلالردن ، دره‌رین ،
اوزاق براینیلتی کبی
کلیوردی ، چوق عصبی ...

هپ چایرلر صارارمشدی ،
یری بر آتش صارمشدی ...

خوجافندی بوصیراده
کوز آتدی طاووقلرینه :

هپسی صیجاقدن بوکالمش ؛
خیرچین خوروز سسسز قالمش .
خوجا قورقدی بردن بره ..
— بن هله شونلری بره
« چیقارسه‌م ، هوا آلسه‌لر .
« یوقسه بوراده قالسه‌لر
« هپسی دارلقدن ئوله‌جك ! »

خیرچین خوروز بوکا ، تیتره‌ك
بر سسله تشکر ایتدی .
خوجا کولدی : — سنی کیدی
« شیطان خوروز ، چین فکرلی !
« سنی بویله اسکی ، کیرلی ،
« دار قفسدن قورتارانه
« تشکری بیلیرسك ها ! »

هر نه‌یسه ... قفس آچیلدی ،
بوتون طاووقلر صاچیلدی
چیلغین کبی دورت طرفه ...

خوجاده قیزمشدی قفا ؛
الله بر قوجا دکنك
آلدی ، خیزلی یورویه‌رك
کیتدی خوروزك یانه .

دیدی : — هی ، بکا باقسه‌ڭا آ ،
« سن نه حیله‌کار شیمش‌سك !
« تشکر ایده‌رکن دمین
« بو حالی دوشونه‌دکمی ؟
« هایدی ، شیمدی جواب‌دمی ...
« کیم دیدی قارشیمده هوپلا ؟
« کیت ، طاووقلرکی طوپلا ! »

خوروز دوینجه آدینی
اینجه آلتون قانادینی
چیرپه‌رق باغیرمش ، قاچمش .

لاكن خوجا آتش صاچمش :

— سنى كيدى ملعون حيوان

« بكا قارشى ، اوتانمه‌دن

« برده كولرسك .. اگر سن

« تكرار الله كچرسه‌ك

« برداها ايناتمام سكا ؛

« حالا كولوب دورماسه‌ك آ ... »

خوجانك ارغلى

بر یاز کونی بزم خوجا ،
ایرکن ایرکن ، چوجوغیله
« آق شهر » ه دونیورلرمش .
خوجا ، الندە بر قامیش ،
طوتدورمش یاپیق بر تورکو .
چوجوغك تیتره‌رمش بورکی
راهوان اشککك اوستنده .
لاکن خوجا ، او چوق زنده ،
چوق تحمللی بر انسان ..

اونی اشککٔ آردندن
کلیر کوره‌نلر قیزدیلر :

— های کیدی بوناق اختیار !
« اوغلی اشکه قورولمش ،
« کندی شاشقینجه یورولمش . »
— باق سن شونده‌کی قفایه ؛
« چوجوق یولدن یورولمازیا ! »
— چوجوق بو ، نه اولور اینسه ؛
« یرینه باباسی بینسه !.. »

خوجانک قاریشمش عقلی ؛
دیمش : — بو حریفلر حقلی !
« باری اوغلم این اشکدن .
« آرتق یایان کیتمه‌یم بن ! »

خوجا بینمش اشکنه .
براز یورومشلر ... کینه
هرکیم راست کلسه قیزارمش ،
ایشیتدیکی هپ آزارمش :

— حریف یه ظالم ، یه آلیق ! »
— باشده قوصقوجامان صاریق ،

« ینه قورقیور اللهدن ! »
— به آدام بو تازه فیدان
« بویله زحمته قونورمی ؟
« سکا بویول دوقونورمی ؟ »
— یوقمی بوجوجوغك جانی ؟ »
— ذاتاً ، آجی پاطلیجانی
« قراغی چالماز ، قورقوك نه‌دن ؟ »
— واز کچ اشکه بینمه‌دن ! »

خوجا باقمش ، دکل یالان ؛
دیمش اوغلنه : — آرقامدن
« یورومه ؛ اشکه آتلا .
« باری شویله‌جه راحتله
« یورویه‌لم ! آرتق یتر
« شو طویدیغمز هرزه‌لر ... »

خلقك دیلی صوصدی دییه
خوجا باشلامش تورکویه .
یاقلاشنجه تام ایرماغه ،
یورغون اشك ، آکیرماغه
باشلامش ؛ قارشیدن کلن
یولجیلر قیزمشلر بردن :

— مطلق کلمش آخر زمان !
— یاهو ، انصافلی بر انسان
« بو دنیاده قالمامشمی ؟ »

— اویله‌یا ، تا گرینك خشمی
« هپ بو ظالملر یوزندن ! »
— حریف نه‌انصافسزسلك سن !
« بوحیوان‌ده حقلك قولی ... »
— هم کندیسی هم‌ده اوغلی
« نه‌ده اعلا قورولمشلر !
« انصاف اولمایجه ، نه‌وار .. »
— بولمشلر براویوز اشك ،
« داها یوقمیدی بینه‌جك ؟ . »

خوجا تام صورتی آصمش ،
یاواشجه دیزکینی قاصمش ؛
اینمش هم اوغلی ، هم کندی .
دیمش چوجوغنه : — شیمدی
« راحت براقدق اشکی
« یوق کیمسه‌نك دیه‌جکی .
« نه‌یسه ، یوروسه‌کده بابا
« خلقك دیلی باصیلدی‌یا ! »

خوجا بو نموز كوننده ،
باشى بوش اشك اوكنده ،
قان تره باتمش ، كيده ركن
بر يولجى هايقيردى بردن :

— الله الله ! كيم بوشاشقين ؟
« بو صيجاقده يورغون آرغين
« قان تره باطوب قوشسون ده
« آتلاماسون بوش حيوانه ! . »
— هيچ كورمه دك بويله آبدال ! »
— بههى خوجا شو آق صقال
« ده كيرمنده مى آغاردى ؟ »

— كچى دده صقال واردى ...
« آبداله نه يايسين صقال ! »
— سرمايه بى شاشقين بقال
« مطلق يوكله تير كدى يه ! »
— شاشقينلق حقدن هديه ! »
— آكلادق ، بوخوجا آليق ؛
« لاكن شو چوجوغه يازيق ! »

داها برچوق فنا سوزلر
سويله ندى ؛ خوجاده كوزلر

آرتق دونمشدی حدتدن .
دیدی : — خلقك الندن سن
« نه دیسه‌ك قورتولامازسك !
« هر کس نه‌یاپارسه یاپسین ،
« هیچ آلدیرما ، ایشکه باق !
« یوقسه سنسك بویوك احمق ... »

خوجایله قوزغونه

برصباح خوجا افندی
اسکی برینیش کیندی ؛
دیدی قاریسنه : — هوا
« چوق کوزه‌ل .. کول کنارینه
« کیدوب جاماشیر ییقاسه‌ق !
« یولمز دکل پك اوزاق .
« اوکله‌یه دوغرو کلیرز ،
« همده کزر ، اکله‌نیرز . »

يارێم ساعت صوڭرا ، خوجا
اوزانمش كول كنارينه ،
يانيق برازكى اوقوردى .

كول اوستنده خفيف برسيس
داغيليركن سسسز سسسز ،
خوجانك ازكيسى دوردى .

اوته‌دن برقادين سسى
— صانكه قيصيلمش نفسى —
باغيريردى اوزون اوزون :

— نره‌ده‌سك ، يتيش خوجا ،
« كيتدى برقالب ، قوصقوجا !
« قاپدى اونى ملعون قوزغون .. »

خوجا بر « لاحول » چكدى ،
همن همن كوله‌جكدى .
لاكن قيزغيندى قاريسى !

— يوقدر ، ديدى ، بوكا علاج :
« ذاتاً قوزغون بزدن محتاج !
« يتر ، قالديسه ياريسى ...

« او هم زوكورت ، هم كبرلى ؛
« اوستى باشى بزدن كيرلى ،
« براق ، تميزله نسين براز ! »

بر از صوكرا قارى قوجا
شهره دونديلر دوغروجه ؛
قورباغه‌لر چالاركن ساز ...

خوجانك قفتانى

بر کیجه ، آی ایشیغنده
خوجا پنجره‌دن باقدی :
قوجا بر دیو ، قیلیج قینده !
خوجا قورقوب قاچاجقدی .

لاکن خوجا ، خلقه قارشی
اسکی بربابا ییکتدی .
دوشوندی ، کچدی تلاشی ؛
باشقا بر شی ترتیب ایتدی .

قاریسنه دیدی : — باجی ،
« کیت ، بنم اوقمی کتیر .
« اودر بودردك علاجی ! »
قادین قورقدی : - خوجا نه‌در ،

« کیجه اوقجیلق اولمازیا ؟
« هم ذاتاً قاچ ییلدن بری
« آتدیغك یوق .، بوقسه آیه
« قارشی اوقجیلق، هنری

« سنده جوشدی‌می یکیدن ؟ »
قادین سویله‌نه‌رك کیتدی .
خوجا کولدی : — آ کلمزسك سن ،
« شو باغچه‌ده‌کی ییکیتی

کورسه‌یدك ، کیده‌ردی عقلك :.. »
قادین کلدی براز صوکرا .
خوجا همه‌ن اوقی یایه
کرله‌یوب فیرلاتدی : — صاقین

« شاشمه يا مبارك ، يا حق !.. »
حريف ووروولدی قارنندن !
— ار اویونی بردر آنجاق ؛
« عذابده کرکدر شیطان !

« براقهلم شو ملعونی
« قیورالسین عذاب ایچنده !
« کورسون ایتدیکی اویونی ،
« اوراجقده کبرسینده ... »

خوجانك جسارتی
کورهن قاریسی شاشیردی .
او اوکونمك عادتی
خوجاده حددن آشیردی :

— دکل بویله دکمه خیرسز ،
« کلسهیدی زال اوغلو رستم
« بریجك اوقمدن یالکز
« ناصل قورتولوردی بیلمهم . »

کیجه یاریسنه قادار
اوکوندی ، نهایت یاتدی ؛
داها اوتمه‌دن خوروزلر
قالقمدی ، باغچه‌یه جان آتدی :

ایپه کریلی برقفتان
صاللانیر أسن روزکارله .
تاکوبکی حذاسندن
ده‌لینمش ... بوشاشقین منلا

ده‌لیك قفتانی کورنجه
برمدت شاشیروب قالدی .
دوشمشدی بویوك سونجه ،
شکر دریاسنه دالدی :

— چوق شکر سکا ، یاربی
« بنی بلادن قورتاردك ! »
— خوجا ، بویله دلی کبی
« سویله‌نیرکن نه صارارردك ؟ »

خوجا قیزدی : — صوص بودالا !

« بویوك قضا آکلانمشم ..

« یا بن اولایدم قفتانده ؟ ..

« شیمدی شوراجقده ، نعشم

« بولونه‌جقدی مطلقا !

« شکر سکا ، اولو تا کریم .

« ناصل ، حق ویردك یا بکا ،

« بر بویوك قضا آتلاتدم ! .. »

خوجانك هديه‌سی

خوجا بر کون قاز پیشیرتدی

دره بکنه هدیه .

همه‌ن قوناغه سکیرتدی ،

« شونی چابوق ویرسه‌م » دییه .

اوبورلق : اسکی عادتی ،

یوق کندینه امنیتی !

یولده ، قازی کوتوروركن ،
قوقويه دایانامادی .
— هله بر بوط بيه‌يم بن !
« باقه‌يم : ناصلمش طادی . »
قالمشدی قاز تك آياقلی ،
خوجانك اونده‌يدی عقلی .

چيقه‌رق بكك يانته
عرض ايتدی هديه‌سنی .
لاكن دويدی براز صوكرا
بكك كورله‌ين سسنی :
— نه‌يه تك آياقلی بوقاز ؟
« باق ، بمله شقا اولماز ... »

خوجا ، طوريی بوزمادن
ديدی : — آق شهرده قازلر
« هپ بويله‌در ؛ ايناتمازسه‌ك
« باق شو چشمه‌يه ! » يوز قادار
تونه‌مش تك آياقلی قاز
كونشله‌نيرلردی براز .

بك پنجره‌دن باقار کن ،
مهترلر کلوب قورولدی ؛
بورو ، طاوول هپسی یردن ..
ایری چوماقلر وورولدی ..
اوتویورکن کره نایلر
تکمیل قازلر قاچیشدیلر .

— خوجا ، اوتانمازمیسك سن ،
« نه‌یه بویله دولاب قوردك ؟ »
— باق ، اوچوماغی سن یسه‌ك
« تام درت آیاقلی اولوردك !
« بو سوزمی حقیقت صای ،
« ایسترسه‌ك ، تجربه قولای ! .. »

خوجانڭ بلبللگی

بزم خوجا بر کون یولدن
کچرکن ، کوردی بر فدان :
پیتراق کیبی زردالیلر
خوجایه اوزاقدن کولر،
« کل » دییه اوزانیرلردی ...

خوجانڭ کوزی قارارردی :
او ، ذاتاً بویوك پیس بوغاز ،
یمشه هیسچ دایاناماز .

دوغرو یورودی اورایه ؛
دیدی : — طادینه باقمه‌یه
« سوز یوقدر ؛ چشنیسی حلال ؛
« بکه‌نیرسه‌ك پارایله آل ! »

خوجا ، صالینه صالینه
چیقدی زردالی دالنه .
یاموق کبی زردالیلر
خوجایه یاقیندن کولر ،
« آل ، یه » دییه اوزانیردی .

اوزاقدن اشك آ گیردی ...
کلیوردی مال صاحبی !

خوجا ، کندی أوی کبی
قورولمش ، اطرافه باقماز .
دیدی : — قارنم دویدی براز ؛
« شیمدی آرتق تورکو دمی ! »

لاکن خوجا پك عجمی ،
عادتا عجمی چایلاق ..
پس سسیله باغیرارق
اوترکن ، کلدی باغچوان ،

خوجا دیدی : — ایشم یامان ! »
— به هی خوجا ، سویله بکا ؛
« نه یه زردالی دالنه
« چیقدك ؟ نه ایشك وار بورده ؟ »

خوجا دیدی : — اوغلم ، دورده
« آ کلانه یم مرادمی .
« اکر سن بنم آدمی
« بیلسه یدك ، بونی صورمازدك . »

حریف صوردی : — نه در آدك ؟ »
— آدم ، زردالی بابلی .
« باشقا بلبل کبی ، کانی
« آرامام ! »

— بلبل سك اما
« نیچون سسك بویله فنا ؟
« هیچ بلبل بویله‌می ئوتر ؟ »
— اوغلم ، عجمی بلبللر
« بوندن اعلا ئوته‌مزیا ..
« هله دور ، کله‌جك آیه ،
« قورقما ، مطلقا کلیرم .
« باق اوزمان ، الله کریم ! »

خوجا ایله كویلولر

خوجایه ، اطراف كویلردن
آراده مسافر كلیر .
فقیر خوجا ، نه اولاجق !
لاكن ، كلنه چابوجاق
بر كاسه صیجاق آش ویریر .
— بو ، علی صوفراسیدر ، دیر ،

« بورایه کلن آچ قالماز .
« کلسین ایسته‌دیکی یردن .
« بن سوماطی مؤمنلردن
« صاقلامام ، کلن بویورسون ! »

بر کون کویدن « حاجی طوسون »
النده ایری بر طاوشان
کلمش پك اوزاق یوللردن !
دیمش : — کیده‌رم تکه‌یه
« تا کری مسافری دییه ! »
لاکن نه‌دنسه شاشیرمش .
خوجاده بویوك بوط قیرمش :
— بزم أوده تکیه دیمك !
« بویورك ، بر پارچه یمك
« ییه‌لم ، حق نه ویردیسه! »

خوجاده قیزارمش اکسه
ایری طاوشانك دردیله .
نه‌یسه ، « حاجی طوسون » هله
اوتانوب ویرمش طاوشانی؛
دیمش :— خوجام ، بو حیوانی

« بابا کلك مالی کبی یه .
« سکا بو کوچوك هدیه
« لایق دکل ، لا کن عفو ایت .
« بو بورجی اوده‌رم البت ! »

بوندن سکز اون کون صوکرا
« حاجی طوسون » دوشمش یوله :
دوغرو خوجانك أوینه
کلوب ایمش ... خوجا کینه
حاجی‌یه چوق اکرام ایتمش ؛
اوندن وعدلر ایشیتمش :
« عجله چیقمش‌ده یوله
« برشی آلامامش اوکا .
« لا کن بر اوچنجی سفر
« نه‌لر کتیره‌جك نه‌لر ... »

زمان بو ... کچر چابوجاق .
برکون خوجا أوده ، بیچاق
بیله‌رکن وورولمش قاپی .
ألنده بیچاغك صاپی
قوشوب آچمش . تام اوچ آدام

خوجايه ويرەرك سلام،
ديمشلر : — خوجا، بز سكا
« طاوشان كتيرەن آدامه
« همەن قاپى برقومشويز ! »

خوجافندى كسيلمش بوز ...
هيچ بكنمەمش بوايشى :
تام بابا ييكيت اوچ كيشى !
نەيسه ، « لاحول » چكەرك
اونلره چيقارمش يمك .
ديمش : — يديككز چوربا
« اوطاوشانك صويندن ها ! »

هرنەيسه ، بش اون كون صوكرا ،
خوجامزك قاپيسنه
كلمشلر درت كيشى بردن .
— بابا جانلر بويله نردن
« كليرسككز ؟ ايشككز نه ؟
« سزى خوجانك أوينه
« صاغلق ويروب كوندەرن كيم ؟ »

بريسى ديمش : — افندم ،
« هانى شو طاوشان كتيرەن
« حاجى طوسونك كويندن
« سزه قومشولر كلدى يا .
« بزم كوى اونلره ، يايا
« يورورسەڭ اوچ ساعت سورەر .
« يوق آراده باشقا كويلر .
« بوكون ، آق شهره كليركن
« چوق دوشوندك ! بزه سزدن
« داها ياقين هيچ كيمسه يوق .
« ذاتاً قالمايه‌جغز چوق :
« اولسه اولسه اوچ درت كيجه ! »

خوجا باقمش تام اشكنجه !
همەن دوشونمش بر چاره :
آقشام اوستى ، حريفلره
مكلف برسينى قورمش ؛
هپسى يرينه اوطورمش .
ديركن ، اورتايه بر لنكر

صو كلمش ، شاشمش حريفلر .
خوجا كولمش :— آرقاداشلر
« بو ايشه شاشه‌جق نه وار .
« دوغرولق : خوجانك خويى .
طاوشانك صوينك صويى
« داها ايى اولامازيا ؟
« باشلايك قاشيقلامه‌يه ..»

خوجانك اشكی

بزم خوجا اشكندن
هيچ اينه‌مز ، ينيجی‌در !
لاكن بعضی قوشدوروركن
دوشر ، كنديني اينجيدير .

بر کون شهرك میدانـنده
سواریلك عشقی جوشار،
جیریدی وارمش یانـنده؛
بر قهرمان کبی قوشار.

لاکن چوق سورمز بوقوشمه؛
خوجا بردن یره دوشر!
یرندن قالقمه‌دن داها
باشنه چوجوقلر اوشر:

— خوجا، بز دیدکدی سکا.
« نه‌یه بوقادار قوشدوردك؟ »
— باق سواریلك صاتانه! »
— خوجام، نه‌یه بویله دوردك؟ »

تورلو لافلر سویله‌یه‌رك
هپسی کلدی برقولپ طاقدی.
خوجا کوردی‌که بوش امك،
جواب ویرمه‌یه‌رك باقدی.

اڭ صوكنده هركس صوصدى
خوجا نه‌دییه‌جك ؟ » دییه .
خوجا مغرور برطاووسدى ،
توز قوندورمادى بكا‌كه .

ايلرله‌دى ياواش ياواش ،
ديدى : — يوقمى باشقا دردم ؟
« نه‌يه ايى بونجه تلاش ؟
« دوشمه‌سه‌يدم ، اينه‌جكدم ... »

خوجانك نصيحتى

بركون خوجا مدرسه‌ده
اوتورووركن ، ايكى منلا
آرامشلر خوجا نرده ،
چيقمشلر تا قارشيسنه .

صوفتالرده صورت چاتغين ،
حدتدن يوزلر آتشلی ؛
اللرنده‌كی كتابك
خيرپالاندينی بك بللی !

خوجا صورمش : — به‌هی جانلر
« نه‌وار بويله ايركن ايركن ؟
« داها شهرده انسانلر
« قهوه‌لرينی ايچركن ! »

منلالرك طيقنازجه‌سی
همه‌ن آتيلمش ايلری :
— افندم ، سوزك قيصه‌سی ،
« شونكله ده‌ميندن بری

« بوغوشوب قاوغا ايده‌رز
« مهم بر بحث اوزرينه .
« ديدك الك صوكرا : كيده‌رز
« بويوكلرمزدن برينه .

« او ، بو مشكلى حل ايدەر ،
« ديبدن كسيلير قاوغامز .
« يوقسه بو ايش سوروب كيدەر
« دوروب ديكلەمز قفامز .

خوجا ديمش : — اويله ايسه
« بيلەلم شو زور سؤالى .
« علم بكنزەر بردكزە !
« بلكه اوزون سورەر حلى . »

— قورقمايك سؤالمزدن ،
« كتابدە وار ضانمامالى :
« جنازەيى كوتوروركن
« نرەسندە بولونمالى ؟ »

— « بن ديبورم : صاغ يانندە
« بولونمق داها ثوابلى !
« شريكم ايناتماز بكا ،
« ايرمەمش نەدنسە عقلى . »

— خوجافندی ، آكلامايان
« بن دكل ، اصل شريكم .
« بن ، تابوتك آرقاسندن
« يورومك افضلدر ديدم ! »

خوجا باقدى : كنج منلالر
باشلايه‌جقلر قاوغايه .
ديدى : — بوسؤال او قادار
« كوچ دكل ، اينانك بكا .

« بن بودردله ، دنيا بيلير ،
« آغارتدم صاچى صاقالى :
« اوكى يانى هپسى بردر ،
« تك ايچنده اولماملى ! »

خوجانك علاجى

بر كون خوجافندى ، ينه
كلمش قالافات يرينه .
اورتاده قوجا بر آتش
يانارمش ! خوجا ، بوكا اش
اولاجق آلهو كورمه‌مش ،
هيچ بوقادار ديو كورمه‌مش !..
لاكن ، آتشك يانده
بر كمى دوروورمش : بوكا

خوجا یك شاشمش ده قالمش .
صورمش ، توحاف جواب آلمش :

— خوجا ، بونه بیچیم سؤال !
« باق ، کوردیککدن عبرت آل .
« بورده ، اسکی کمیلری
« یکیلرلر .. بوهنری
« اوکرهنمك زور ایش دکل یا !
« تنبل کمینك آلتنه
« فوندا یاقوب زیفت سورەرلر ،
یوروك کمیلری کچر ! »

خوجا باقمش حریف حقلی ؛
بوسوزه یك یاتمش عقلی !
دوشونمش أوه کیدرکن :
« شو بزم تنبل اشکدن
« قورتولمغه ، تورلو علاج
« آرایوردم ... شیمدی برقاچ
« پارا ویروب زیفت آلیرم »
« صوکنده ممنون قالیرم !
« ینیجه بر پارچه فوندا
« اشك آت اولور صوکنده ... »

خوجا بو خوش دوشونجه‌یله
نه‌لر قورمش : « اشك هله
« آتلر قادار یوروك اولسون !
« احمد ، محمد ، حاجی طوسون
« بو ایشه شاشوب قالسونلر !
« خوجادن ثورنه‌ك آلسونلر !
« او زمان ، نه قادار اشك
« وارسه ، هپ بکا کله‌جك !
« یالواروب یاقاراجقلر ،
« بندن علاج صوراجقلر !
« هی کیدی عقللی خوجا
« عقلك فکرکله بیك یاشا ...
« او زمان ، اشك باشنه
« اون آقچه ویریرلر بکا .
« هرکسه صاتارم قوروم ،
« هیچ یوقدن زنکین اولورم ! »

خوجا آمان زمان بیلمز ...
اوکون أوه کلیر کلمز
همه‌ن اشکی باغچه‌یه
چیقاردی .. کوسته‌کله‌مه‌یه

چالیشیورکن بر یاندن ،
کولردی : — سنی آقاجان ،
« آرتق یتیشیر تنبللك !
« تام علاجکی اوکرەندك .
« هم بوندن اصله سن سەوین
« قیمتك آرتەجق سنك !
« مسکین اولانلر آج قالیر ؛
« یوروك اشك یم آرتیریر ... »

خوجا ، قاباره قاباره
آتش ویریردی فوندالره ،
اویلەیا ... نه بویوك ایجاد !
مسکین اشك ، یوروك بر آت
اولمق قولای ایش دکل‌یا .
حقی واردی قابارمەیه !
اشك قیزغین آلەولری
ییدجه ، ایلری کری
صالالانوب کوستکی قیردی :
یوکسك بردەدن آکیردی ،
قوش کبی آتیلدی یوله !

— های چاپقین ، اوغورلر اوله !
« باق ، داها زیفتی یه‌دن
« برکده دورامادڭ سن .
« اونی‌ده یسه‌یدڭ هله
« بکزردڭ برجوشغون سیله ... »

خوجانك جوابى

بر كون صورمشلر خوجايه :

— خوجا فندى ، عالم بويا ،
« آقشام اولور ، صباح اولور ،
« حق امرى يرينى بولور .
« لاكن برتورلو بوايشى
« آكلامادق ! هيچ بركيشى

« بزه حل ایتمه‌دی بونی .
« باری سن کل ، طاق قولپنی .
« نه‌یه هرصباح ، قاپیدن
« چیقان یوز بیکلرجه انسان
« هپ آیری یرلره کیده‌ر ؟ »

خوجا ، معما حل ایده‌ر
کبی ، جدی دوشونه‌رك
دیمش : — براز عقل کرك
« بوسؤالی آکلامه‌یه .
« باقلك هله شو دنیایه :
« کیمی صاغه ، کیمی صوله
« کتمه‌یوبده ، عینی یوله
« کیده‌ر فرض ایتسه‌ك هرکسی ،
« دنیانك موازنه‌سی
« او ساعت بوزولمازمیدی ؟.. »

خوجابه صیاقلی

بر کون بکك حضورنده
اوطورورکن قاضی ، خوجا
اودایه برچاووش کیردی ،
بر ایری سرخوش کتیردی .

جاهل قاضی ، غایت صوفی
کوزوکن بر مرائیدی .
خوجا ، جهان فیلسوفی ،
« زاواللی سپاهی ! » دیدی .

قاضی هر کیجه ، بیکلکله
کوپ کبی شراب ایچردی .
براز راقی کورسه هله
همەن کندندن کچردی .

لاکن بکمك حضورنده
سرخوش حریفی کورنجه ،
همەن حدتلەندی اوده ،
باغیردی : — بوکا اشکنجه

« تام اوچیوز دکنك وورمالی .
« واز کچسین بوسرخوشلقدن ! »
خوجا کولدی : — بەهی انسان
« نرده آغارتدك صاقالی ؟ »

خوجانك بوكولمه‌سنه
حدتله‌ندی دره بکی .
جدیت ویروب سسنه
دیدی : — خوجا ، نه‌یه ایی

« قاضی ایشنه قاریشمق ؟
« حریف سرخوش ، هم بی نماز .
« شرعك کسدیکی برپارماق
« مشهور مثلدر ، آجیماز ! »

قاضی عصبی غالبا ،
باغیردی : — ملعون سرخوشه
« چکلك تمام بشیوز صوپا ! »
خوجا کولدی : « خوش تماشا ! »

لاکن یوسفر بك قیزدی :
— بشیوز آز ، سکز یوز وورك !
« باق ، ملعون قارشیمده صیزدی ..
خوجا کولوب دیدی : — دورك ؛

« بوقاضی مرائی باشی ؛
« بکم ، سن باقه سوزینه !
« صارینی دهکیرمن طاشی ،
« بکنزەر دجال اوکوزینه .

« یوره‌ککده وارسه انصاف
« براز دور ، سوزمی دیکله .
« صویا دربو ، دکلدر لاف .
« قولای کلیر یه‌مه‌ینه !

« یوق اکر صویا یذکسه ،
« بوزوق مطلق قاراجمله‌ك .
« خور باقه بو سکز یوزه .
« صاغ قالاماز اونی ییه‌ن ! »

بك بوسوزی آلقیشلادی ،
صوپالری باغیشلادی ! ...

خوجا ایله اوغرو

آیاز ، پارلاق قیش کیجه‌سی
طاغدن اینن سیلك سسی
داغیلمشدی سوقاقلره !

کیجه‌له‌ین کزمك یاساق ؛
لاکن — عکسیلك اوله‌جق ! —
خوجافندی کیتمش قیره .

قیردن دونجه‌یه قادار
ایچه قاراردی صولر ؛
« یاتسی‌ده اوقونمش ! » دیدی .

آرتق خوجا ، اورکك اورکك
یورویوردی . کورونمه‌مك
باشلیجه دوشونجه‌سیدی !

تام اوه صاباجقکن یول
چیقدی قارشیسنه برقول ،
اوکده : هیبتلی صوباشی !

تپه‌دن طیرناغه قادار
سلاحلی ، قورقونج آداملر ،
آرتدی خوجانك تلاشی !

— ایواه ، دیدی ، ایشم فنا ،
« جاندق یوسکوللی بلایه ؛
« شیمدی بونلر لاف آکلاماز ! »

خوجا کورونور کوروئمز
گورله‌دی دهشتلی برسس :
— می صقاللی ، بکله براز ... »

همه‌ن کسدیلر یولنی ،
صوباشی طانیدی اونی :
— خوجام ، بووقت ایشك نه ؟ »

— بن‌می ؟ هیچ ، اویقوم قاچدی‌ده
« اونی آرارم یوللرده ؛
« نه‌چاره ، دوشدم پیشنه ! »

خوجانك هكبه‌سی

— كویلو ، سزه چوقدن بری
« كلن تاكری مسافری
« بنه كلدی ، یورغون آرغین ! »

برقیش كونی ، آقشام اوستی
بزم خوجا كورونمشدی ،
آرقه‌سنده هكبه ، دالغین ...

« خوجا فندی کلش » دییه
بوتون کوی خلقی ، هدیه
کتیردیلر برر برر .

یاتسی نمازندن صوکرا
کویك آرا اوطه‌سنده
ایچه صحبت ایتدیلر .

صباحلین ، خوجا فندی
« آق شهر » ه دونمك ایسته‌دی ؛
لاکن ... هکبه یوق ؛ آلان کیم ؟

خوجا دیدی : — بویوك ضرر ؛
« مهلتم اوکله‌یه قادار !
« صوکرا سنی بن بیلیرم ! »

هپ کویلو تلاشه دوشدی ،
هریانه آداملر اوشدی ؛
هر نه‌یسه ، بولوندی هکبه !

خوجا بوکا پك سه‌ویندی ..
همه‌ن اشکنه بیندی ،
« چوق شکر بولوندی » دییه

لاكن مراقلى بر آدام
ايلرله‌يوب صوردى : — خوجام
« بولماسه‌ق نه ياپاجقدڭ ؟

— أوده‌كى اسكى كيليمدن
« برهكبه ياپاجقدم بن ...
سن نه صاندڭ ، قوجا شاشقين !. »

خوجايه جايلوبه

بر كون خوجامزك جانى
هر ناصلسه جكر ايستر .
قارشيده قصاب دكانى ،
آصيلى اعلا جكرلر ...

همەن دالارق دكانه
سجر الك ايرى برطانم .
اكر صاريغى بر يانه ،
ديركه :— نه ، كيفه باقه‌لم ! »

الندە ايری بر جكر ،
جارشيدن چقوب كيدەركن ،
بر دوستە تصادف ايدەر :
— ياهو ، بويله ايركن ايركن

« أوە قوشمق نەيە ايی ؟
« بيلدم ، بيلدم ... قارنك پك آچ ،
« آغيز طاديله يەبی
« ايسترسەك دفتريكی آچ .

« قولايجە تعريف ايدەيم
« سكا بر جكر كبابی .
« بكەنمزسەك ، اللّه كريم ،
« كل كور بنمله حسابی ! »

خوجا اسكی بر پيس بوغاز !
آغزينك صولری آقمش ؛
هيچ يەمش بويله پياز ...
حريفە منتله باقمش ،

ديمش : — ياهو قاچ سنە در
« نەيە اوكرەتەدك بونی ؛

۱۰

« بکا بونلری کل بیلدیر .
« اونوتمه اسکی قومشوکی .. »

دعالر ، تشکرلرله
حریفدن آیرلمش خوجا ؛
أوه یاقلاشمشدی هله ،
لاکن باشنده ، قوصقوجه

بر چایلاق دولاشیوردی .
کوزی جکره دیکیلمش ...
خوجا اوکنه اکیلمش ،
صاقالنی قاشیوردی .

خوجا ، جکر سوداسیله ،
اونوتمشدی دنیاسنی .
چایلاق بر حمله‌ده ، هله
قاپدی جکر طورباسنی .

خوجافندی ، شاشقین شاشقین ؛
باقدی کوله‌رك هوایه :
— عارسز چایلاق ، یاپا قالدك ؛
« دفتری قاپامادك یا !.. »

خوجانك دردنجى

خوجافندى غايت شاشقين ؛
ايشلرى باشندن آشغين .
بعضى كنديني اونوتور ...

بركون ، انسان حالى بويا ،
اشكني آرامه‌يه
چيقار ؛ دردني آووتور :

— هپ اللهدن قورقماز خوجه
« داها نه ایسترسڭ ؟ قوجه
« اشك یوقسه سن وارسڭ آ :

« لاکن اولسه‌یدڭ اوستنده ،
« مطلق غیب اولوردڭ سن‌ده !
« آتلاتمشسڭ بویوك قضا ... »

بویله کندی کندیسنه
سویله‌نوب دوردی ، سسنه
جدی بر ادا ویره‌رك ...

صوڭرا کندی‌ده ایناندی ؟
دوندی ، اوینه قاپاندی .
آخیرده اویوردی اشك ...

خوجا ایله امام

بر یاز کونی، محله‌لی
قهوه‌ده اوطورورلرکن ؛
خوجا دیدی : — یاز کله‌لی
« قبرده قوزی یه‌مه‌دم بن . »

درت طرفدن آتیلدیلر :
— بن‌ده اویله ... »
— بن‌ده ، خوجا ... »
— اویله‌یسه ویره‌لم قرار ،
« جمعه‌یه کیده‌لم قیره ! »

کونلرجه حاضرلاندیلر ،
قوزو طولدی ، حلوا پیشدی .
محله ، او آنه قادار
بویله بر شی کورمه‌مشدی !

نه‌یسه ، جمعه کونی ایرکن
هپسی بوله دوزولدیلر .
کوله اوینایه کیده‌رکن
خوجا نه‌لر بولدی نه‌لر ...

آچیق ، بولوطسز بر سما ،
تارلالر براز صارارمش ...
قارشیکی مور یاماچلرده
چوبانلر قاوال چالارمش ؛

اوزون ، توزلی یول بیتنجه
کلدیلر « حوض باشی » نه .
امام دوشمشدی سه‌وینجه !
دایاندی ماصلاق طاشنه :

— بو کزمه دکل یورغونلق !
« هم پارا ویر ، هم ده تر له .
« شانکه کلدکده نه بولدق
« قوزولرله ، بوره‌کارله ؟ »

جیمری امامه نسبتله
« ینی حمید » بر جومرددی ،
خوجا قیزدی : — سن صوص هله ،
« سندن کیم پارا ایسته‌دی ؟ »

امام بونی دویار دویماز ،
فرحندن ، بر اوزاندی .
طاش دوشنجه ، بوشابشقین قاز
کندینی دکیزده صاندی :

حوضده چیرپینیورکن
قوشوشدیلر اطرافنه !
باغیریرلردی هپ بردن :
ـ خوجام ، ویر الکی بکا ! »

امام بو امدادجیلره
اوزاتیوردی النی .
خوجا قوشدی بر کناره ،
آکلامشدی املنی :

ـ هی کیدی شاشقین چوجوقلر !
« امام انسانه نه ویریر ؟
« بونی زورله بوغاجقلر .
« شیمدی لازم باشقا تدبیر . »

محله‌لی کولوشورکن ،
خوجا باغیردی امامه :
ـ هیچ نافله چابالامه ؛
« شویله یاقلاش ، طوت المدن !

« هایدی حافظ ، آل المی .
« دورمه اویله اوزون اوزون ..
« سکا جامعك كيليمی
« قورتولورسه‌ك حلال اولسون ! »

جیمری امام ، مال حرصیله
طوتدی خوجانك الی :
کناره فیرلادی هله
خوجا کولدی : — سنی سنی !..

« جانکی بکا بورجلوسك ؛
« آل دیمه‌سه‌یدم المی
« نه یاپاردك ؟..
— حلال اولسون ،
« هله کتیر شو کیلیمی !.. »

خوجه‌یه دائر

کتابمزك « باشلانغیج » نده خوجانك حیاتنه و تأثیراتنه عائد ویردیکمز معلوماتی براز داها اکمال ایتمك ایچون ، سائر بر طاقم مختلف منبعلردن آلدیغمز بعضی اوفاق تفك شیلری ده بوراده سویله‌مك و خوجانك بوتون تورك عالمنده‌کی موقعنی ، غریبه ناصل طانیتیلدیغنی برپارچه ایضاح ایتمك ایستیورز .

«نصرالدین خوجا» حقنده‌کی یاکلیش معلوماتك «لطائف خواجه نصرالدین» ، «مجموعهٔ لطائف» ، « استانبولده برقیش » کبی رساله‌لر نشر ایدن « چینغراقلی تاتار » محرری « چایلاق توفیق بك » دن بری شرقده وغربده ناصل یاییلدیغنی سویله‌مشدك. بو خطالك اصل منشأی، تدقیقاتمزه کوره ، توفیق بکك

اثرندن چوق اسکیدر : چونکه اویله آکلاشیلیور که توفیق بك بومعلوماتی « اولیا چلبی » دن آلمشدر .

« اولیا چلبی » مشهور سیاحتنامه‌سنك اوچنجی جلدنده [صحیفه ١٦ ـ ١٧] ، « آق شهر » ده « شهرك جانب قبله‌سی خارجنده‌کی خیابانده مدفون عالملردن » بحث ایده‌رکن ، اوراده مدفون « سیمرغ اهل تعیین ، الولی حضرة الشیخ خواجه نصرالدین » حقنده شو معلوماتی ویریور : [کندیسی آق شهرلیدر . غازی خداوندکاره یتیشوب عهد ییلدیرم خانده نشوونما بولمشدر . فضلیت باهره صاحبی اولوب حاضر جواب اصحاب کرامتدن ، حکیم ، اصحدین و دنیاده مستقیم ومعتدل بر اولوبان ایدی . تیمور ایله هم مجلس اولمشدر . تیمور خان شرف صحبتلرندن حظ ایدوب اول حکیمك خاطر شریفلری ایچون آق شهری معاف طوته‌رق نهب وغارت ایتمه‌مشدر . جمیع لسانده اشبو خواجۀ دانانك نصایح ولطائفی ضرب مثل مقامنده مستعملدر . جمله‌دن بری : بر کون تیمور خواجه ایله حمامه کیدوب برر فوطه ایله غسل ایدرلرکن ، اثنای کلامده تیمور : — خواجه افندی ، بن که جهانگیر بر پادشاه ذیشانم ، صاتیلمقلغم لازم کلسه بنی قاچه آلیرسك ؟ دیر . خواجه : — قرق آقچه‌یه آلیردم . جوابنده بولونور . تیمور : — بهی خواجه‌م ، بنم فوطه‌م قرق آقچه‌ایدر . خواجه : یا بن ده قرق آقچه‌یه فوطه‌یی آلیورم ، یوقسه سنك کبی بر موغول پارچه‌سنی نه‌یاپه‌جغم ، بر مانغیریله ایتمزسك ، دیدکده حاضر جوابلغندن تیمور خان حظ ایده‌رك وافر احسانلر ایدر . داها نیجه یوز بیکلرجه شتر کربه لطائفی وارکه دیللرده داستاندر . ییلدیرم خان فوتندن صوکرا عصر چلبی سلطان عهدنده ارتحال داربقا بویوروب بو آق شهر خارجنده قبه وتربۀ معلومه‌سنده دفن اولونمشدر . جانب اربعه‌سنی پارمافلق احاطه ایتمشدر . رحمة الله علیه] . بو حکایه ، اوجه‌ده

ویلەمش اولدیغمز وجهله ، اوفاق بر تحریف ایله ، مشهور
اعر « احمدی » یه اسناد اولونورکه ، اسکی شعرا تذکرەلری
خصوصندەکانی برر دلیلدر . تاریخی حقیقته داها مطابق اولان
روایته کوره ، « احمدی » نك جوابی : « بنیانکز ذوطه‌یه
مت یتمز : بوقسه سزه قیمت تقدیری تمکن دکلدر » طرزنده
مش . تیمورك حال و شانی و زمانك ایجاباتی دوشونولورسه ،
نجاتی بو روایتك عقله یاقین اولدیغنه قولایلقله حکم ایدیله
یر . « اولیا چلبی » نك ، مؤخراً هیچ تدقیق ایدلمکسزین
وماً قبول اولونیویرەن بو ادعاسی ، سائر بر طاقم اساسسز
عالرکبی ، تاریخه مطابق دکلدر ؛ « باشلانغیج » دەکی ایضاحات
چون کافی درجەده تنویر ایتمش اولدیغمزی امید ایدرز .

« اولیا چلبی » خوجا حضرتلرندن بحث ایدرکن ، کندی
سنەکانی اوفاجق بر واقعەیی‌ده ذکر ایدیور : [اصف اللیلده
رحلتلر چاپنوب جمله آغیرلقلر کیتدی . حقیر‌ده‌کی خدامعلری
نەدروب بر غلامم ایله شهردن طشره چیقدم . خاطره خطور
ی‌که هر کیم خواجه نصرالدینی زیارت ایدرسه لطائفندن
لره بعضی شیلر کاوب البته کولر دیرلر ، آیا کرچکمیدر ؟
« شهراهك صول طرفندن مزارستانه صاپوب دوغرو قبر
یفنه آت ایله واردم . بر کره « السلام علیکم یا اهل القبور »
یکمده ، خواجه نصرالدین تربەسی ایچندن « وعلیکم السلام
جان جانم » دیبه بر صدا کلنجه ، آتم اوركوب ایکی آیاغی
رە قالقدی . فیرلایەرق مزارستان ایچره شاخه پرتاب
ب مزارستان ایچنده بر آیاغی بر قبره کیردی . حقیر آز
ن قبر عذابی چکه یازدم . ینه تربهٔ خواجەدن بری : « آغا ،
مەکزی ویریکزده کوله کوله کیدیکز ، بری کلدیکز ،
! » دیبه چاغیردی . مکر بو تربەدار ایمش . حقیر :
ه حریف ، بن اهل قبوره سلام ویردم . سن آنلره نا اهل

ایکن نیچون سلام آلدك ؟ » دییه برقاچ آقچه صدقه ویردم
« وار ، یاردیمجیك الله اوله ! » دییه دعا ایلهدی. دوغرو
شوحاله حقیر دخی کوله کوله کچدم کیتدم] .

اولیا چلبینك بو افادهسیده کوستهرییورکه ، خوج
عائد هر شیده مطلقا کولونهجك بر جهت آرامق ، اسکید
بری عادتمش ! « توفیق بك » ایکی جزؤ اولهرق نشر ایتدی
« لطائف نصرالدين » مقدمهسنده ، بوکا عائد تحف بر و
داها قید ایدییور : [مرحوم ، ییلدیرم بایزید خان عصر
رجالندن اولوب سلالهسنك مراد ثالث عهدنده استانبوله کلدی
مقید تاریخ اولدیغی کبی ، اولادندن بری اوقاف همایوندن مخصص
بر مقدار ناپارهنك کندیسنه انتقالی لازم کلدیکنی واوسلاله
بولوندیغنی بیان ضمننده باب آصفییه عرضحال تقدیمنه کلدی
صدراده ، حیوانی میدانده برافیلان نوبت کوسنه یعنی ک
طاووله باغلامش . حیوان طاوولی سوروکلهنجه اورکمش
اورکدکجه سوروکلهمش . بالتصادف اوکون «صدر» قاطیرلر
دخی اوراده بولوندیغندن آنلرده اورکوب بر ولوله عظ
حاصل اولارق ، اوراده بولونانلره « بو نه در ؟ بونی
باغلادی ؟ » دییه سؤال اولوندقده ، سلالهدن اولدیغنی ا
کان ذات ایدوکی آکلاشیلماسی اوزرینه ، « مطلقا مرحوم
اولادندن اولدیغنه شبهه قالمادی . باشقا دلیله حاجت یوقدر
دینیلهرك استدعاسنك اسعافنه مساعده اولونمشدر] . ب
اسکی محررلر ، اثرلرنده هیچ مأخذ کوسترمك عادتنه رعای
ایتمهدکلری ایچون ، توفیق بکك بو روایتلری نرهدن اقتبا
ایتدیکی و بناءً علیه بونلرك نه درجهیه قدر موثوق اولدی
آکلاشیلامیور .

*
* *

« نصرالدين خوجه » شرقك بوتون اسلام قوملری آراسند

...امه آوروپا و آسیانك كنیش ، داغینیق ساحه‌لرینه یاییلان
...ركار آراسنده عصرلردن بری بوتون قوتیله یاشایوب
...ورمقده‌در . مدرسه‌لرده ، مكتبلرده اوقویان متفكرلردن ،
...قویوب یازمه بیلمه‌ین الك ابتدائی خلقه ، كویلیلره حتی كوچوكلره
...دار ، « نصرالدین خوجا » یی طانیمایان بر تورك یوقدر ، دیه
...بیلیرز . آذربایجانده ، قافقاسیاده ، قریمده ، وولغا بویلرنده ،
...وركستان شهرلرنده ، توركمن وقیرغیز آووللرنده ، خوجا ، چوق
...ه‌وی‌لی وچوق قوتلی شخصیتیله یاشایوب دورمقده‌در . « دوقتور
...اروتس » اسمنده بر آلمان سیاح ومؤلفی « قیرغیزلر وتوركمنلر
...آراسنده « unter Kirgisen und Turkmenen » عنوانیله
...۱۹۱۱ ده « لایپزیغ » ده نشر ایتدیكی مهم بر اثرده ، « نصرالدین
...خوجا » نك اسیه‌یلرده‌كی اهمیتنی آكلاتدقدن صوكرا ، نمونه
...لارق پك مشهور حكایه‌لرندن بر قاچنی ده ذكر ایدییور .
...خوجانك بوتون تورك واسلام عالمنده‌كی موقعنی ، مختلف یرلرده‌كی
...بلنلك ، مخیله‌سنده اوكا ناصل بر شخصیت ویردیكنی برر برر
...قیق ایتمك ، بوسبوتون آیری واوزون بر ایشدر . صوكرا ،
...وجایه اسناد ایدیلن حكایه‌لرك مختلف یرلرده‌كی مختلف شكللرینی
...لق ، اونلرك اسكی تورك واسلام یاخود اسكی شرق ادبیاتنده‌كی
...شالرینی وتماثللرینی آرامق ، یاخود « فولقلور » اساسلرینه كوره
...« تم » لرك ماهیتلرینی ودائره‌لرینی تعیینه چالیشمق ، چوق مهم
...لقله برابر ، بزم ساحه‌مزدن خارج بر مشغله‌در . مع مافیه كرك
...نك یاپیلمه‌سی ، كرك خوجانك آوروپا لسانلرنده‌كی ترجمه‌لری
...نده قطعی و صحیح بیبلیوغرافی معلوماتی طوپلانمه‌سی ،
...نصرالدین خوجا » حقنده شرق منبعلرندن نقلاً ویردیكمز
...وماتی طبیعتیله اكمال ایده‌جكدر . « نصرالدین خوجا » نك ،
...لقك مخیله‌سنده تجسم ایدن معنوی سیماسنی كتابمزك ایلك
...فه‌لرنده صریح خطلرله ترسیم واحیایه چالیشمشدق ، یاپدیغمز

«پوتوره» تاریخی حقیقته موافق اولماسه بیله، دوغرودن دوغ
اجتماعی شأنیتدن یعنی خلقك تلقیسندن آلنمش اولدیغی ایچو
بلکه، تاریخی حقیقتدن داها قوتلیدر. ایشته بو اعتبار ا
خوجا حقنده الده ایدیله بیله جك یکی معلوماتك، ترسیم ایتدی
سیمایی ده کیشدیره میه جکنه قانعز.

* * *

«نصرالدین خوجه» لطائفنك آوروپا لسانلرنده کی باش
ترجمه لری، فرانسزجه ده « دهقوردهمانش ourde.
s plaisanteries de Nasreddin-Hodja » ك « manche
اسمیله ١٨٧٦ ده پاریسده نشر ایتدیکی اثرله، « tisier de
« Nasreddin-Hodja » عنوانی آلتنده ١٨٧٨ ده بروکس
نشر ایتدیکی کوچوك رساله؛ وآلمانجه ده ایسه « دوله ندو
« Müllendorf » ك توفیق بکك لطائفنی ترجمه ایدرك چیقار
کتابله « مراد افندی » نك « ein Nasreddin-Hodja,
عنو « osmanischer eulenspiegel, oldenburg. 1891
اثریدر. انکلیز، روس، ایتالیان حتی اسوه‌چ لسانلر
خوجه یه عائد اثرلر بولوندیغی معلوم اولمقله برابر، اون
کوره مه دیککمز ایچون، مع التأسف، حقلرنده هیچ بر
سویله یه میه جکز.

« بوبولك آنسیقلوپه دی » نك ویردیکی معلوماته ک
آوروپایه ایلك دفعه مستشرق « غاللان » ك « شرقلیلرك
سوزلری وحکمتلری » « land, paroles remarquables
عنوانلی اث « et maximes des orientaux : Paris, 1694
طانیتیلان « نصرالدین خوجه » یی، بعضی اوروپالی مد
« اکثریا قابا، حتی مستهجن لطیفه‌لر یازمقله » اتهام ایدرل
خوجه یه اسناد ایدیلن لطیفه‌لر آراسنده حقیقةً چوق آبدق

چوق قابا شيلرده واردر . فقط خوجانك اصل روحى ، اصل
اينجه‌لكى هيچ برزمان اوقابا لطيفه‌لره مربوط دكلدر .

بو كبى خلق لطيفه‌لرى ايچنده شرقده‌ده ، غربده‌ده
دائما پك چوق قابا ، مستهجن شيلره تصادف اولونور . خوجانك
تمثيل ايتديكى « تورك حكمت وظرافتى » نى ، بويله بر قاچ قابا
حكايه‌يى اوكه سوره‌رك باياغى كوسترمكه چاليشمق ، غربليلرده
شرق عالمنه قارشى اسكيدن برى موجود اولان فنا تعصبلردن
بريدر . شرقليلره تعصب اسناد ايتدكارى حالده ، بزدن بحث
ايده‌ركن ، علمى بر قفانك هيچ بر زمان قبول ايده‌ميه‌جكى
« باطل فكرلر » ه صاپلانوب قالان غرب محررلرى نه قادار ،
نه قادار چوقدر !.. اكر بزده غرب ملتلرينك لطيفه‌لرينى ،
ظرافتلرينى عينى مقياسله تدقيق ايده‌جك اولورسه‌ق ، اونلرده‌ده ،
لطيفه وظرافت نامنه الك مستهجن شيلردن خوشلاندقلرينه پك
قولاى حكم ايده بيليرز . بركت ويرسون كه باشقالرينك
ياكليشلقلرينى تصحيح ايچون ، كنديمزده عينى ياكليشلقلرى
ياپمه‌منى لزومنه قائل دكلز !

*
* *

« نصرالدين خوجا » نك اينجه‌لكنى ، كوزه‌للكنى يالكز
غرب مدققلرى دكل ، بزم اسكى شرق مؤلفلرى‌ده برتورلو
آكلايامامشلر ؛ حتى برطاقمى ، كويا اونك پايه‌سنى داها يوكسه‌لتمك
ايچون ، خوجايه هيچ يوقدن بر « متصوفلق » كسوه‌سى كيديرمكه
چاليشمشلر ... مثال مى ايسترسكز ؟ « يحيى افندى دركاهى »
كتبخانه‌سنده « ٢٦٨٤ » نومرولى تصوف مجموعه‌سنه باقكز .
اون ايكنجى عصر آداملرندن ، تصوفه دائر التى آلتمش دانه
رساله يازمش اولان « صلاح الدين عشاقى » ، خوجايه اسناد
ايديلن شو :

بزم بای سرویلر کوردم دوقوز قورد آمدی
بر قاچنی یاتاقلادم بر قاچی تارلا میروی

مطلعی عصیور هزل آمیز ، علمع غزلی اوزون اوزون شرح ایده‌رك بونده‌کی متصوفانه نکته‌لری بر بر کوسترمکه چالیشیور . خوجایه ، معلوم اولان تاریخی شخصیته یاخود خلقك اوکا اسناد ایتدیکی شخصیته نظراً بویله بر اسناده بولونمق ، هر اعتبار ایله مناسبسز بر حرکتدر. عصرلردن بری میلیونلرجه انسانك ذوقندن سوه‌رك ، بشوش بر سیما ایله یاشایان خوجایی، اوقویوب یازمه بیلمه‌ین خلقك مدرسه ومکتب کورمش آدملردن داها ای ، داها صمیمی آکلادیغنی ادعا ایده‌رسه‌ك ، بیلمم ، بر مبالغه‌یه حمل اولونا بیلیرمی ؟ کیم بیلیر هانکی بر مناسبتسزلك ترتیب ایده‌رك خوجایه اسناد ایتدیکی معناسز بر منظومه‌دن زورله صوفیانه حقیقتلر چیقارمق ، صوکرا بونکله خوجانك بیوکلکنی استدلاله چالیشمق ایچون، اونی هیچ طانیمامق ، آکلامامق ایجاب ایدر . مع مافیه ، بونی ده طبیعی کورمه‌لی‌یز. مادامکه خوجا، خلقك ابداع ایتدیکی، جانلی بر شکل ویردیکی ؛ ملی بر ظرافت تمثالیدر ؛ بو حالده اونی عرب وعجم یاخود فرنك لطائف کتابلریله ذوقی بوزولان اوقومشلردن زیاده ، ساده و بسیط روحلی خلقك آکلامه‌سی اقتضا ایتمزمی ا..

۱۹ شباط ۱۹۱۸

مندرجات

منذرجات

٤ باشلانغج
١٥ فنجانجی قاطیرلری
٢٠ هلال - آی
٢٣ خوجایله راهبلر
٢٨ خوجانك اشکی
٢٣ خوجایله قاضی
٣٦ خوجایله دکز
٤١ خوجایله حمزه بابا
٤٦ طامدن دوشن
٤٨ خوجانك نفسی
٥١ خوجانك ماشه‌سی
٥٥ خوجایله سودجی
٥٨ خوجانك هندیسی
٦٢ خوجانك قاضیلغی
٦٧ خوجانك قوزوسی
٧٢ کورونشه آلداغامالی
٧٧ ئولن تجره
٨٣ یورغان غاوغاسی
٨٧ خوجایله خیرسزلر
٩٠ خوجانك اوقجیلغی
٩٦ خوجانك ابجدی
١٠٠ خوجایله آیی
١٠٧ خوجانك بینیجیلگی
١١٣ خوجانك جوابی
١٠٧ خوجایله دره بکی
١٢١ خوجانك دیله‌کی
١٢٦ خوجایله آی دده
١٣١ خوجانك چوجوقلـ
١٣٧ خوجایله خرمنجیلر
١٤٢ خوجانك کرامتی
٤٧ خوجایله صو باشی
١٥١ خوجانك یاتاغانی
١٥٤ خوجایله بایرام
١٥٨ خوجایله خیرسز
١٦١ خوجایله خوروز
١٦٦ خوجایله اوغلی
١٧٢ خوجایله قوزغون
١٧٥ خوجایله قفتان
١/٠ خوجانك هدیه‌سی
١٨٣ خوجانك بلبل‌لگی

مندرجات

١٨٦ خوجایله کویلو
١٩٢ خوجانك اشکی
١٩٥ خوجانك نصیحتی
١٩٩ خوجانك علاجی
٢٠٤ خوجانك جوابی
٢٠٦ خوجایله سپاهی
٢١٠ خوجایله اوبقو
٢١٣ خوجانك هکبه‌سی
٢١٦ خوجایله چاپلاق
٢١٩ خوجانك سه‌وینجی
٢٢١ خوجایله امام
٢٢٧ خوجایه دائر

کتابه ، متندن خارج اولارق ، رسام آغایان افندی طرفندن بالخاصه ترسیم ایدیلمش یکرمی بر پارچه لوحه علاوه ایدیلمشدر. بونلرك عائد اولدقلری صحیفه‌یه قونولماسی محترم قارئلردن رجا اولونور .

PL
248
N336A6
1918